Γλώσσα Β΄ Δημοτικού

Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Ζωή Γαβριηλίδου**, *Επίκουρη Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης* **Μαρία Σφυρόερα**, *Επίκουρη Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης* **Λουκία Μπεζέ**, *Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης*
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Άννα Παγοροπούλου**, *Επίκουρη Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών* **Νικόλαος Κουτσός**, *Σχολικός Σύμβουλος* **Ιωάννης Μπάρτζης**, *Εκπαιδευτικός*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Άντα Γανώση**, *Σκιτσογράφος - Εικονογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Αγγελική Τσαμπάζη**
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	**Πέτρος Μπερερής**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* **Χρήστος Παπαρίζος**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Μαρία Γ. Καράμπελα**, *Εκπαιδευτικός*
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	**Παναγιώτης Γράββαλος**, *Εικαστικός καλλιτέχνης*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	**ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.**

Γ΄ Κ.Π.Σ. / Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το Δ.Ε.Π.Π.Σ. και τα Α.Π.Σ. για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ζωή Γαβριηλίδου Μαρία Σφυρόερα Λουκία Μπεζέ

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Γλώσσα Β΄ Δημοτικού

Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Επικοινωνώ

Περιεχόμενα

Σελίδα

9 «Που λες, είδα...» 7

10 ΠΡΟΣΟΧΗ! Τι λέει εκεί; 15

11 Τι βιβλίο είναι αυτό; 25

12 Ποπό! Κόσμος που περνά! 39

13 Μες στο μουσείο 47

14 Με προσκαλούν και προσκαλώ 57

15 Αλληλογραφώ 67

16 Νιώθω 75

Γλωσσάριο 85

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

μόλις γυρίσαμε από τη Χωχαρούπα. Είναι μια χώρα με καταγάλανο ουρανό. Τα σπίτια είναι χαμηλά σαν ψεύτικα. Η Χωχαρούπα έχει μεγάλα πάρκα με ψηλά δέντρα σαν γίγαντες και με μυρωδάτα λουλούδια. Τα παιδιά είναι πάντα γελαστά, φορούν χρωματιστά καπέλα και διαβάζουν ενδιαφέροντα βιβλία. Εκεί συνάντησα και ένα περίεργο ζώο, το χωχαρουπάκι. Είναι πολύχρωμο σαν ουράνιο τόξο, έχει κίτρινα αυτιά, πορτοκαλί μύτη, μια φουντωτή ουρά σαν σκιουράκι, και μιλά με σιγανή και τραγουδιστή φωνή.

Καλό μου ημερολόγιο, νομίζω ότι δε θα ξεχάσω ποτέ αυτό το ταξίδι!

«Που λες, είδα...»

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να βρίσκεις τις λέξεις και τις φράσεις που μας βοηθούν να περιγράφουμε.
- ✓ Να περιγράφεις κάτι που είδες ή φαντάστηκες.
- ✓ Ποιες λέμε **αντίθετες** και ποιες **συνώνυμες** λέξεις.
- ✓ Να σχηματίζεις επίθετα που δηλώνουν «περισσότερο από».
- ✓ Να κλίνεις τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ας**.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το **τον** από το **των**.
- ✓ Να διαβάζεις και να γράφεις σωστά δύο ή περισσότερα σύμφωνα στη σειρά.

Όταν γύρισε από τη Χωχαρούπα, η Χαρά ζωγράφισε στο ημερολόγιό της τη διπλανή εικόνα και έγραψε τις εντυπώσεις της.

1 Διάβασε όσα έγραψε η Χαρά στο ημερολόγιό της και πες:

- Πώς είναι τα σπίτια, τα πάρκα, τα δέντρα και τα λουλούδια στη Χωχαρούπα;
- Πώς είναι τα παιδιά στη Χωχαρούπα;
- Τι φορούν;
- Πώς είναι ο ουρανός της Χωχαρούπας;
- Πώς είναι το χωχαρουπάκι;

Μάθε να γράφεις σωστά την τελευταία πρόταση από το ημερολόγιο της Χαράς.

Παρατήρησες ότι οι λέξεις με τα **μπλε** γράμματα στο κείμενο της Χαράς σε βοήθησαν να καταλάβεις **πώς** είναι η Χωχαρούπα;
Τις λέξεις αυτές τις λέμε **επίθετα**.

Πήγαινε στη σελίδα 51 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 1 και 2 .

2

Ο Λουκάς και η Γαλήνη παρατήρησαν άλλα πράγματα στη Χωχαρούπα. Έλεγαν και ξαναέλεγαν για μια μηχανή που είχαν δει...
Παρατήρησε την εικόνα και διάβασε τα δύο κείμενα.

Που λες, είδα μια μαύρη μηχανή με στριφογυριστά καλώδια, με κίτρινα λαμπάκια και ένα μεγάλο πορτοκαλί κουμπί. Στο πάνω μέρος είχε μια κόκκινη κεραία και μια κόκκινη λάμπα. Πιο χαμηλά είχε μία σειρά από τρύπες, στο δεξιό μέρος είχε ένα πράσινο ακουστικό και στο κάτω μέρος είχε κάτι που έμοιαζε με ρολόι με μεγάλους αριθμούς.

Που λες, είδα μια μηχανή με καλώδια, λαμπάκια και ένα κουμπί. Είχε κεραία, τρύπες, ακουστικό και αριθμούς.

- Ποιο από τα δύο κείμενα μας βοηθά να καταλάβουμε καλύτερα πώς είναι η μηχανή;
- Ποιες λέξεις βοηθούν να περιγράψουμε τη μηχανή;
- Βάλε αυτές τις λέξεις σε κύκλο.

3 Διάλεξε για κάθε ουσιαστικό δύο **επίθετα** που του ταιριάζουν. Ένωσε τα επίθετα αυτά με την εικόνα.

Έπειτα μάθε να τα γράφεις σωστά.

ΕΠΙΘΕΤΑ

λεπτός χοντρός αδύνατος όρθιος καθιστός

μονόχρωμη πολύχρωμη μεγάλη μικρή

ωραίο παλιό άσχημο καινούριο

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

κύριος

ομπρέλα

σπίτι

Τώρα πήγαινε στη σελίδα 52 στο Τετράδιο Εργασιών. Στην άσκηση 3 θα βρεις επίθετα, για να περιγράψεις και εσύ κάτι.

4 Τα επίθετα που **δε** διάλεξες για να περιγράψεις τον κύριο, την ομπρέλα και το σπίτι είναι τα **αντίθετα** αυτών που διάλεξες.

Βάγια, έχουμε επίθετα που σημαίνουν το αντίθετο. Όμως τα επίθετα **λεπτός** και **αδύνατος** δε σημαίνουν το ίδιο;

Ναι, σημαίνουν περίπου το ίδιο και λέγονται **συνώνυμα**.

Για να βρεις αντίθετα και συνώνυμα επίθετα, πήγαινε στις ασκήσεις 4 και 5, στις σελίδες 53 και 54 του Τετραδίου Εργασιών.

5

Χρήσιμες λέξεις τα **επίθετα**!
Μας βοηθούν να λέμε **πώς** είναι κάτι,
δηλαδή να το **περιγράφουμε**.
Θα σας δείξω όμως και έναν άλλο τρόπο
για να περιγράφετε!

Η Χαρά έγραψε στο ημερολόγιό της:

Τα **σπίτια** είναι **χαμηλά σαν** ψεύτικα.

Η Χωχαρούπα έχει **μεγάλα** πάρκα με **ψηλά**

δέντρα **σαν** γίγαντες...

...το χωχαρουπάκι. Είναι **πολύχρωμο**

σαν ουράνιο τόξο,

έχει... μια **φουντωτή** ουρά **σαν**

σκιουράκι...

Αυτή η πράσινη λεξούλα, το **σαν**, μας βοηθά να καταλαβαίνουμε και να λέμε με τι μοιάζει κάτι, δηλαδή να φτιάχνουμε παρομοιώσεις.

6

Διάβασε και πες με τι μοιάζει ο Μέγας Καρχαρίας.
Η λέξη **σαν** θα σε βοηθήσει...

Ο Μέγας Καρχαρίας, μακρύς σαν λεωφορείο, φαρδύς σαν βυτιοφόρο, δυνατός σαν άρμα, γρήγορος σαν πύραυλος, είναι νικητής σε κάθε πάλη. Γι' αυτό και τον ονόμασαν Μεγάλο!

Βαγγέλης Ηλιόπουλος, «Τριγωνοψαρούλης εναντίον Μεγάλου Καρχαρία», εκδ. Πατάκη

Στο περιγιάλι το κρυφό κι άσπρο σαν περιστέρι...
Γιώργος Σεφέρης

Τη δροσιά κάνει να λάμπει σαν διαμάντι στα κλαριά.
Κωστής Παλαμάς

Η λίμνη φαντάζει σαν ασημένιος κάμπος.
Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Αντίγραψε στο τετράδιό σου αυτό που έγραψε ο Ζ. Παπαντωνίου και μάθε να το γράφεις σωστά.

Πήγαινε στις σελίδες 54 και 55 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 6 και 7.

7

Σκέφτηκα να γράψω στο ημερολόγιό μου «δέντρα **πιο ψηλά** από γίγαντες» και «φωνούλα **πιο σιγανή** από ψίθυρο».

Δέντρα **πιο ψηλά**, δηλαδή **ψηλότερα**, και φωνή **πιο σιγανή**, δηλαδή **σιγανότερη**!

Ο Αρμπέν, που άκουγε αυτά που έλεγαν η Χαρά και η Βάγια, έφτιαξε τα παρακάτω στιχάκια. Μπορείς να συνεχίσεις; Μην ξεχάσεις να βάλεις τελεία όπου πρέπει.

Το **πιο όμορφο** είναι **ομορφότερο**,
το **πιο ψηλό ψηλότερο**.
Θα φύγω με το κότερο!

Ο **πιο παλιός** .....,
η **πιο λευκή** .....,
το **πιο λεπτό** .....
Θα πάρω ελικόπτερο!

Κατάλαβες τι έκανε ο Αρμπέν;

Αν θέλετε, μπορείτε να χωριστείτε σε ομάδες και να συνεχίσετε αυτό το παιχνίδι στην τάξη!

8 Η Χαρά ζήτησε να διαβάσει το ημερολόγιο που κρατούσε η μαμά της, όταν ήταν παιδί. Το άνοιξε και να τι διάβασε:

17 Νοεμβρίου 1973

Αγαπητό ημερολόγιο,

από προχτές ακούμε στο ραδιόφωνο έναν παράξενο σταθμό. Είναι ο ραδιοσταθμός των φοιτητών, που καλούν τους Αθηναίους να πάνε στο Πολυτεχνείο. Κατεβήκαμε και εμείς μαζί με τον μπαμπά να δούμε, όπως είπε ο μπαμπάς, κάτι «γενναία παιδιά».

Φτάσαμε σε ένα μεγάλο κτίριο σαν αρχαίο, που γύρω του είχε μια μεγάλη αυλή με κάτι δέντρα που νομίζω πως τα λένε φοίνικες. «Αυτό είναι το Πολυτεχνείο» είπε ο μπαμπάς μου. Γύρω από την αυλή είχε ψηλά σιδερένια κάγκελα. Πάνω τους ήταν ανεβασμένοι πολλοί νέοι, κορίτσια και αγόρια, ο ένας δίπλα στον άλλο, που φώναζαν δυνατά «Ψωμί, παιδεία, ελευθερία». «Ποπό! Σαν φυλακισμένοι είναι εκεί μέσα» είπα στον μπαμπά μου, και εκείνος μου είπε γελώντας: «Αυτοί είναι οι μόνοι ελεύθεροι». Όλο με αινίγματα μιλά ο μπαμπάς αυτές τις μέρες!

Οι τοίχοι μέσα και έξω από την αυλή ήταν γραμμένοι με περίεργες φράσεις. Τι γινόταν έξω από την αυλή! **Πολύς κόσμος είχε μαζευτεί και κάποιοι ήταν πολύ συγκινημένοι**. Κάτι μεγάλα μπλε αυτοκίνητα, που έμοιαζαν με κλουβιά, ήταν σταματημένα απέξω. Ένα κόκκινο βαρέλι, σαν και αυτό που έχει η γιαγιά μου στην αυλή της για το πετρέλαιο, ήταν στη μέση του δρόμου, και μέσα έκαιγε φωτιά. Είχε πολύ καπνό γενικά, δεν ξέρω αν έφταιγε η φωτιά από το βαρέλι ή κάτι άλλο. Έτσουξαν τα μάτια μας, γι' αυτό ο μπαμπάς είπε να επιστρέψουμε στο σπίτι.

Στο σπίτι ο μπαμπάς άνοιξε το ραδιόφωνο και άκουγε σκεφτικός τα παιδιά του Πολυτεχνείου. Νομίζω ότι ποτέ άλλοτε δεν τον είχα δει τόσο αναστατωμένο!

Πόσο θα ήθελα να ήμουν μεγάλη και να ήμουν μέσα στην αυλή του Πολυτεχνείου, να φωνάζω και εγώ σκαρφαλωμένη στα κάγκελα...

Υ.Γ. Αλήθεια, τι έγινε ακριβώς στο Πολυτεχνείο; Να ρωτήσω αύριο τον μπαμπά.

- Ποιος έγραψε αυτό το κείμενο; Πότε;
- Πώς ήταν το Πολυτεχνείο; Βρες τις φράσεις που σε βοηθούν να το περιγράψεις.
- Ποιοι ήταν μέσα στο Πολυτεχνείο; Τι φώναζαν;
- Τι γινόταν έξω από την αυλή του Πολυτεχνείου;

- Τι βλέπεις στις εικόνες;
- Μπορείς να τις περιγράψεις;

Μάθε να γράφεις σωστά την πρόταση με τα έντονα γράμματα από το κείμενο της προηγούμενης σελίδας.

Ζητήστε από τους μεγαλύτερους
να σας πουν τι έγινε στο Πολυτεχνείο
και κρατήστε σημειώσεις.
Αν βρείτε, φέρτε στην τάξη φωτογραφίες,
εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία,
για να τα δούμε όλοι μαζί και να συζητήσουμε.
Στο τέλος μπορείτε να κάνετε μια ομαδική ζωγραφιά
για το Πολυτεχνείο.

9 Διάβασε τώρα ένα ποίημα που έμαθε η Χαρά στη Χωχαρούπα. Διάβασε και τα σχόλια της Βάγιας, όταν το άκουσε.

Ο κόρακας και η αλεπού

«Θα άξιζε να ήσουν, **κόρακα**,
και **άρχοντας** ακόμα,
αν θα μπορούσε να μιλεί
τ' αγγελικό σου στόμα».
«Κρα!...» Πάει το κρέας που άρπαξε!...
κι η αλεπού στον τόνο
το γνώριμό της: «**Κόρακα**,
μυαλό σού λείπει μόνο!...»

Διονύσιος Τροβάς

Το ποίημα αυτό βγαίνει από έναν μύθο του Αισώπου. Ο Αίσωπος ήταν ένας σοφός **άντρας**, που έζησε πριν από πολλούς **αιώνες**. Έγραψε μύθους με ζώα, τους οποίους διαβάζουμε μέχρι σήμερα.

Μάθε να γράφεις σωστά την πρώτη πρόταση από τα λόγια της Βάγιας.

Τώρα συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	ο	αιών**ας**	.....	.....
Γενική	του	αιών**α**	άντρ**α**	κόρακ**α**
Αιτιατική	τον	.....	άντρ**α**	.....
Κλητική	–	.....	.....	.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	αιών**ες**	.....	.....
Γενική	των	.....	.....	κοράκ**ων**
Αιτιατική	τους	.....	.....	.....
Κλητική	–	αιών**ες**	άντρ**ες**	κόρακ**ες**

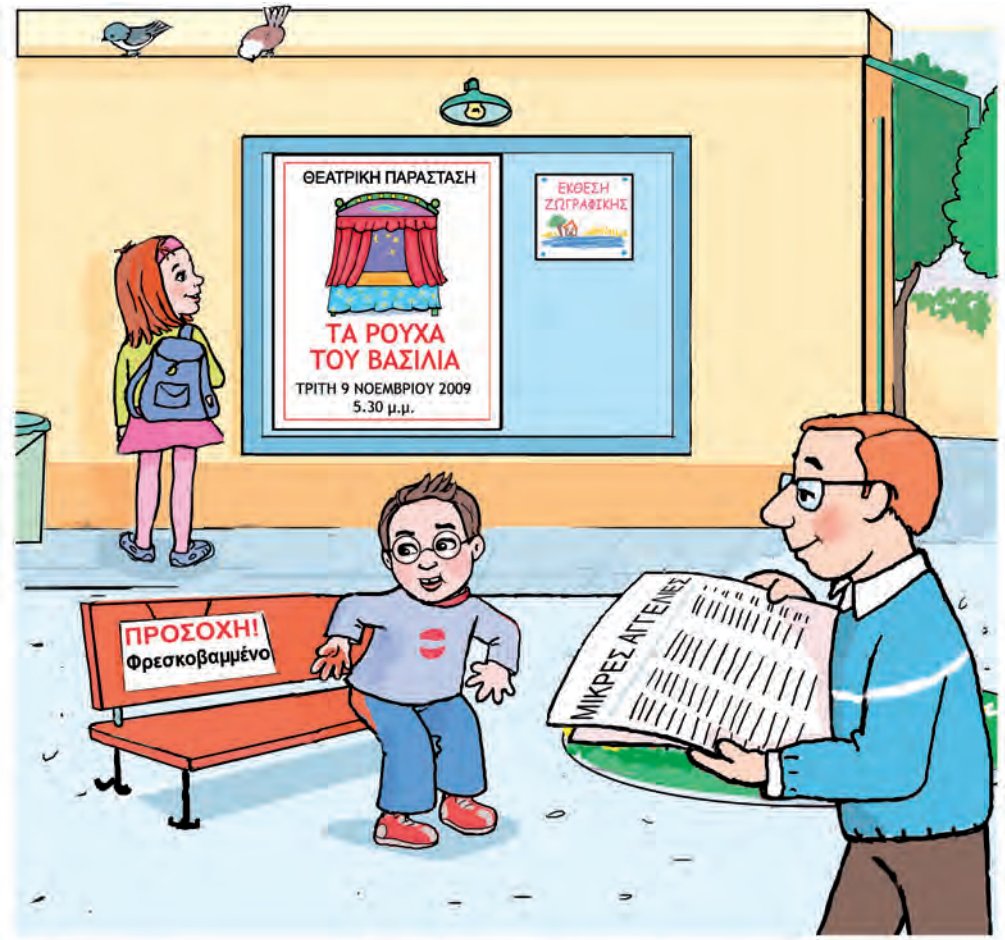
Πήγαινε στις σελίδες 55, 56 και 57 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 8, 9 και 10.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τι λέει εκεί;

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

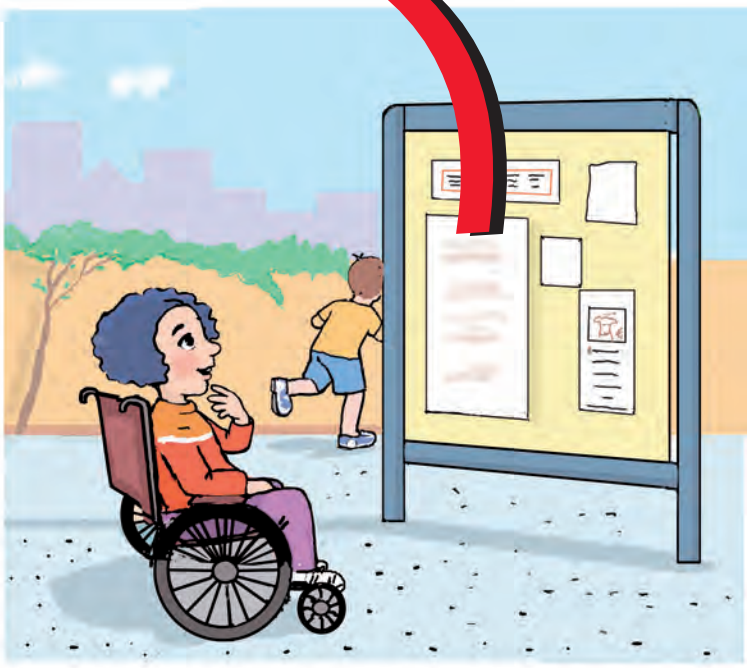
Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να βρίσκεις πληροφορίες από πινακίδες, ανακοινώσεις, μικρές αγγελίες και αφίσες.
- ✓ Να φτιάχνεις και εσύ μικρές αγγελίες και αφίσες.
- ✓ Τι είναι τα ακρωνύμια.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το οριστικό άρθρο.
- ✓ Κάποιες λέξεις που έχουν όμοια σύμφωνα.
- ✓ Να κλίνεις τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ης**.

«Το σχολείο
θα πραγματοποιήσει
επίσκεψη
στο λαογραφικό μουσείο
της πόλης.
Όποιος επιθυμεί
να λάβει μέρος
στην επίσκεψη
μπορεί να δηλώσει
συμμετοχή στη δασκάλα
ή στον δάσκαλο
της τάξης του».

Παρατήρησε τις εικόνες στις σελίδες 15 και 16, διάβασε τι γράφουν και πες.

- Τι διαβάζει η Χαρά, τι ο Αρμπέν και τι η Γαλήνη;
- Τι έπαθε ο Λουκάς; Γιατί το έπαθε;
- Τι διαβάζει ο κυρ Κώστας, ο επιστάτης;
- Σε τι χρησιμεύουν αυτά που διαβάζουν οι φίλοι μας στις εικόνες;

1 Η Χαρά διαβάζει ένα ωραίο βιβλίο. Διάβασε μαζί της.

Ιστορία για το τσίρκο

Ώρα οχτώ ακριβώς. Στο τσίρκο ανάβουν όλα τα φώτα. Ο κόσμος παίρνει τη θέση του. Μια μυρωδιά άχυρου ανεβαίνει από την πίστα και μπλέκεται μ' ένα άρωμα από ξεφλουδισμένα πορτοκάλια. Τα παιδιά καθισμένα μιλάνε και ξετυλίγουν καραμέλες. Ο κόσμος συγκεντρώνεται όλο και περισσότερο. Ανεβοκατεβαίνει με θόρυβο τα ξύλινα σκαλοπάτια. Οι ταξιθέτριες πουλάνε προγράμματα. Οι μουσικοί δοκιμάζουν τα μπρούντζινα όργανά τους. Τα παιδιά τριγύρω διαβάζουν δυνατά τις φωτεινές επιγραφές: «ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ» ή «ΕΞΟΔΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ». Κι όλο ρωτάνε τους δικούς τους πότε θ' αρχίσει.

Ξαφνικά, τα φώτα χαμηλώνουν και η μουσική αρχίζει να παίζει, ενώ στην πίστα μπαίνει ο παρουσιαστής:

– Κυρίες και κύριοι...

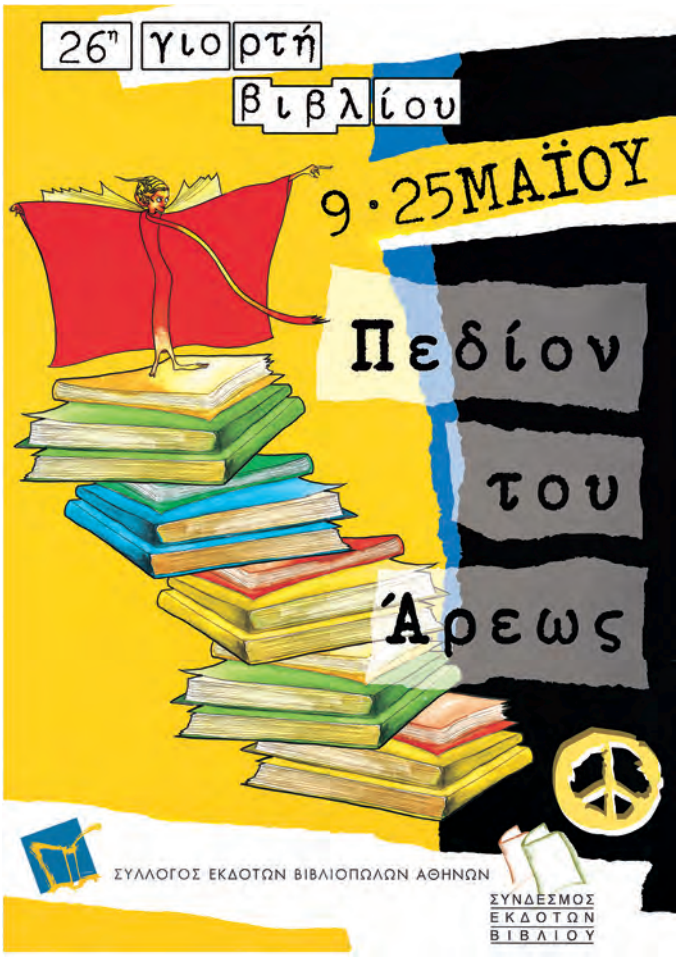
Γιώργος Μαρίνος, «Ιστορία για το τσίρκο», εκδ. Κέδρος

- Έχεις πάει ποτέ σε τσίρκο;
- Αν ναι, πώς έμαθες ότι το τσίρκο θα ερχόταν στον τόπο σου;
- Τι διαβάζουν δυνατά τα παιδιά στο τσίρκο;
- Τι άλλες επιγραφές θα μπορούσε να διαβάσει κάποιος σε ένα τσίρκο;

Μάθε να γράφεις σωστά τις τρεις πρώτες προτάσεις του κειμένου.

Παρατήρησε τις επιγραφές που υπάρχουν στο σχολείο σου ή στη γειτονιά σου και αντίγραψέ τες **στο τετράδιό σου**.
Τι επιγραφές θα μπορούσατε να βάλετε στην τάξη σας;
Θέλετε να τις φτιάξετε;

2 Παρατήρησε την αφίσα, διάβασε τι γράφει και πες.

- Ποιο γεγονός αναγγέλλει;
- Ποιος διοργανώνει αυτό το γεγονός;
- Πότε θα πραγματοποιηθεί;
- Πού;
- Έχουν όλα τα γράμματα της αφίσας το ίδιο μέγεθος;
- Ποια είναι πιο μεγάλα; Γιατί;

Η **αφίσα** θέλει να **τραβήξει την προσοχή μας**.
Αναγγέλλει ένα γεγονός, ένα θέαμα, μια εκδήλωση.
Δίνει πληροφορίες (ποιος, τι, πού, πότε).
Είναι γραμμένη με έντονα γράμματα, πεζά και κεφαλαία. Συχνά έχει διάφορα χρώματα, φωτογραφίες ή σχέδια.

Για να δεις και να φτιάξεις αφίσες, πήγαινε στο Τετράδιο Εργασιών, στις ασκήσεις 1 και 2 στις σελίδες 59 και 60.

3 Διάβασε.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Ο ΣΚΥΛΟΣ ΔΑΓΚΩΝΕΙ.

Προσέξτε τον σκύλο, δαγκώνει!

Σύγκρινε τις δύο φράσεις. Σε τι διαφέρουν;

Αντίγραψε στο τετράδιό σου με ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ και μάθε να γράφεις σωστά όσες από τις παρακάτω φράσεις θα μπορούσες να διαβάσεις ή να γράψεις σε μια πινακίδα.

* Απαγορεύεται το παρκάρισμα. * Κλείνετε την πόρτα.
* Δεν επιτρέπεται να παρκάρετε σε αυτό το σημείο.
* Σας παρακαλώ πολύ να κλείνετε την πόρτα κάθε φορά που μπαίνετε.
* Ενοικιάζεται. * Αυτό το σπίτι που βλέπετε ενοικιάζεται.

Να θυμάσαι ότι στα ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ δε βάζουμε τόνο.

Υπογράμμισε τώρα όσες από τις παραπάνω φράσεις θα μπορούσες να πεις ή να ακούσεις.

Πήγαινε στις σελίδες 60 και 61 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 3 και 4.

4 Τώρα διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Η επανάσταση των παραμυθιών

Ένα όμορφο φθινοπωριάτικο πρωί, μια παραμυθένια συντροφιά πέρασε **τις** χορταριασμένες πύλες **της** παραμυθοχώρας και πήρε **την** άσφαλτο για **την** πόλη **των** ανθρώπων.

Μπροστά μπροστά πήγαινε **ο** Παπουτσωμένος Γάτος, πίσω **η** Σταχτοπούτα, που κρατούσε ένα μεγάλο φάκελο με **μικρές αγγελίες** «ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ», ξοπίσω της **ο** γενναίος Ραφτάκος, που κρατούσε ένα μεγάλο φάκελο «ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ» για φορτηγάκια, ύστερα **η** Κοκκινοσκουφίτσα και τελευταίος **ο** Κοντορεβιθούλης, που άφηνε πίσω τους ψεύτικα σήματα **της** τροχαίας, για να μην μπορεί κανείς να τους ακολουθήσει.

Κι όταν έφτασε **η** μαγική ώρα **των** μεταμορφώσεων κι **η** κολοκύθα έγινε πάλι χρυσή καρότσα, όλοι πήδησαν μέσα, απέραντα ευτυχισμένοι.

Ζωή Βαλάση, «Η επανάσταση των παραμυθιών», εκδ. Γνώση

- Πού πηγαίνει η παραμυθένια συντροφιά;
- Από ποιους γνωστούς ήρωες παραμυθιών αποτελείται η παραμυθένια συντροφιά;
- Τι κρατά η Σταχτοπούτα;
- Ξέρεις τι είναι οι μικρές αγγελίες;

Μάθε να γράφεις σωστά την πρώτη πρόταση του κειμένου.

Χωριστείτε σε δύο ομάδες και συγκεντρώστε
όσες πιο πολλές μικρές αγγελίες μπορείτε.
Συζητήστε στην τάξη για τα χαρακτηριστικά τους.
Έπειτα φτιάξτε και εσείς τις δικές σας μικρές αγγελίες
και κάντε διαγωνισμό.
Κερδίζει όποιος γράψει τη μικρή αγγελία με τις λιγότερες λέξεις.

Να σας πω την αγγελία
που έγραψα;
«Πωλούνται παλιά τεύχη περιοδικού
Χωχαρούπα. Πληροφορίες Χαρά.
Τηλ.: 2310-001515».

5 Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα με τις λέξεις με τα **έντονα γράμματα** του κειμένου 4.

ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ						
	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	.....	.....	το	οι	οι	τα
Γενική	του	.....	του	.....	.....	των
Αιτιατική	τον	.....	το	τους	.....	τα

Τα **ο**, **η**, **το** είναι **οριστικά άρθρα**.
Τα χρησιμοποιούμε όταν μιλούμε για **ορισμένο**
πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.
Για παράδειγμα, **ο** μπαμπάς **του** Λουκά, **η** γάτα
της Χαράς, **το** μολύβι **του** Αρμπέν.

6 Διάβασε δυνατά το παρακάτω ποίημα.

Πέντε ποντικοί

Στο σκοτάδι μαστορεύουν πέντε ποντικοί.
Τι σκεπάρνια! Τι πριόνια! Τι μαστορική!
Σε ντουλάπι **νοικοκύρη** βάλθηκαν να μπουν.
Κρατς ο ένας, κριτς ο άλλος κόβουν και τρυπούν.
Είναι νύχτα και στον ύπνο το 'ριξαν βαριά.
Ετεμπέλιασε ο γάτος δίπλα στη φωτιά.
Μόνο η φάκα στο ντουλάπι κάθεται ξυπνή
κι αφουγκράζεται τον **κλέφτη**, κι ώρες αγρυπνεί.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Μάθε να γράφεις σωστά το πρώτο δίστιχο.

7 Μπορείς να βοηθήσεις τη Γαλήνη να συμπληρώσει τον παρακάτω πίνακα;

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	ο	.....	ποιητής	νοικοκύρης
Γενική	του	κλέφτη	.....	.....
Αιτιατική	τον	.....	.....	.....
Κλητική	–	κλέφτη	ποιητή	νοικοκύρη
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	.....	.....	.....
Γενική	των	κλεφτών	.....	νοικοκύρηδων
Αιτιατική	τους	κλέφτες	.....	.....
Κλητική	–	κλέφτες	ποιητές	νοικοκύρηδες

Τώρα πήγαινε στη σελίδα 62 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 5, 6 και 7.

8 Διάβασε τον παρακάτω διάλογο.

– Βάγια, γιατί η δασκάλα μού διόρθωσε τη λέξη «θάλασα»;

– Γιατί η λέξη «θάλασσα» γράφεται με δύο **σ**.

– Ναι, όμως είτε τη γράψω με ένα **σ** είτε με δύο, διαβάζεται το ίδιο, έτσι δεν είναι, Βάγια;

– Ακριβώς! Πρέπει, ωστόσο, να γράφεις σωστά τη λέξη.

Για να δεις και άλλες λέξεις με δύο όμοια σύμφωνα, πήγαινε στη σελίδα 63 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 8.

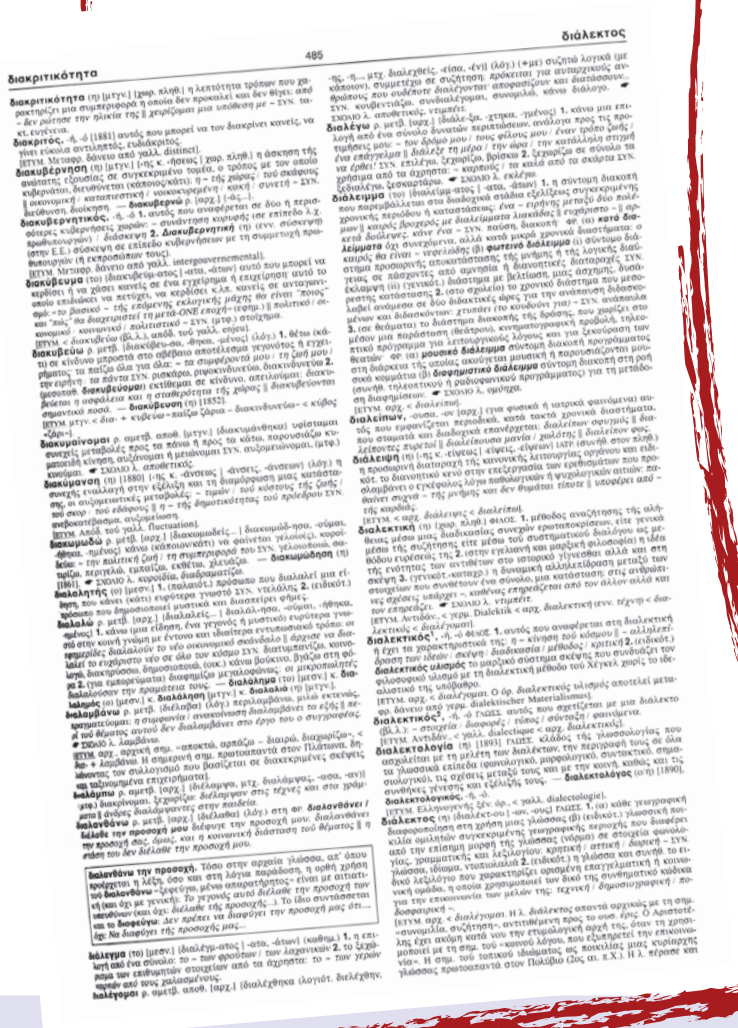
Γέφυρα από σίδερο και μέλι

Την άλλη μέρα η Μαντλίν πήρε μαζί της το Λεό, τη Γιασμίν, το Γιτζάκ, τη Μεβέτ, την Αϊλίν και πολλά πολλά άλλα παιδιά, που κάθισαν στην άκρη του Αρυφέγη, το ένα κοντά στο άλλο, κι έκαναν μια τεράστια γραμμή δίπλα στο νερό.

Αλλά και τα παιδιά της απέναντι όχθης ήρθαν στην άκρη του νερού κι έκαναν άλλη μια τεράστια γραμμή. Ήταν εκεί ο Χάρης, η Μελίνα, ο Λουκάς, η Ρεβέκκα, η Μαρία, όλα τα παιδιά της Μεγαλώπης. Και στις δύο άκρες του νερού μαζεμένα ζώα, ψάρια, πουλιά, έντομα... Όλοι μαζί, για ώρες πολλές, τραγουδούσαν το τραγούδι τους:

Είμαστε στο ίδιο ποτάμι,
στο ποτάμι
που μας ενώνει,
κι όχι στις δύο όχθες...

διακριτικότητα 485 διάλεκτος

διακριτικότητα (η) [μτγ.] [χωρ. πληθ.] η λεπτότητα τρόπων που χαρακτηρίζει μια συμπεριφορά ή οποία δεν προκαλεί και δεν θίγει: από – δεν ρώτησε την ηλικία της || χειρίζομαι μια υπόθεση με – ΣΥΝ. ταχτ. εγγνεια.

διακριτός, -ή, -ό [1881] αυτός που μπορεί να τον διακρίνει κανείς, να γίνει εύκολα αντιληπτός, ευδιάκριτος.

[ΕΤΥΜ Μεταφρ. δάνειο από γαλλ. distinct].

διακυβέρνηση (η) [μτγ.] [-ης κ. -ήσεως | χωρ. πληθ.] η άσκηση της ανώτατης εξουσίας σε συγκεκριμένο τομέα, ο τρόπος με τον οποίο κυβερνάται, διευθύνεται (κάποιος/κάτι): η – της χώρας | τού σκάφους || οικονομική / κατασπατική / νοικοκυρεμένη / κακή / συνετή – ΣΥΝ. **διακυβερνώ** ρ. [αρχ.] [-ώ, ...].

διακυβερνητικός, -ή, -ό **1.** αυτός που αναφέρεται σε δύο ή περισσότερες κυβερνήσεις χωριστές: – συνάντηση κορυφής (σε επίπεδο λ.χ. πρωθυπουργών) / διάσκεψη **2. Διακυβερνητική** (η) (εννν. σύσκεψη) συμμετοχή σε επίπεδο κυβερνήσεων με τη συμμετοχή πρωθυπουργών (ή εκπροσώπων τους).

[ΕΤΥΜ Μετάφρ. δάνειο από γαλλ. intergouvernemental].

διακύβευμα (το) (διακυβεύ-ατος, -ατα, -άτων) αυτό που μπορεί να κερδίσει ή να χάσει κανείς σε ένα εγχείρημα ή επιχείρηση αυτό το οποίο επιδιώκει να πετύχει, να κερδίσει κλπ. κανείς σε αντιμαγιά – το βασικό – της επόμενης εκλογικής μάχης θα είναι "ποιος" και "πώς" θα διαχειριστεί τη μετά-ΟΝΕ εποχή– (εφημ.) || πολιτικό / οικονομικό / κοινωνικό / πολιτιστικό – ΣΥΝ. (μτφ.) στοίχημα.

[ΕΤΥΜ < διακυβεύω (βλ.λ.), από. τού γαλλ. enjeu].

διακυβεύω ρ. μετβ. [διακυβεύ-σα, -θηκα, -μένος] (λόγ.) **1.** θέτω (κάτι) σε κίνδυνο μπροστά στο αβέβαιο αποτέλεσμα γεγονότος ή εγχειρήματος: τα παίζω όλα για όλα: – τα συμφέροντά μου / τη ζωή μου / την εφηβία· τα πάντα ΣΥΝ. ριψοκινδυνεύω, διακινδυνεύω **2.** (μεσοπολ. **διακυβεύομαι**) εκτίθεμαι σε κίνδυνο, απειλούμαι: διακυβεύεται η ασφάλεια και η σταθερότητα της χώρας || διακυβεύονται σημαντικά ποσά. — **διακύβευση** (η) [1852].

[ΕΤΥΜ μτγ. < δια- + κυβεύω «παίζω ζάρια» – διακινδυνεύω– < κύβος «ζάρι»].

διακυμαίνομαι ρ. αμετβ. αποθ. [μτγ.] [διακυμάνθηκα] υφίσταμαι συνεχείς μεταβολές προς τα πάνω ή προς τα κάτω, παρουσιάζω κυματοειδή κίνηση, αυξάνομαι ή μειώνομαι ΣΥΝ. αυξομειώνομαι, (μτφ.) κυκλοφορώ. ◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. αποθετικός.

διακύμανση (η) [1880] [-ης κ. -άνσεως | -άνσεις, -άνσεων] (λόγ.) η συνεχής εναλλαγή στην εξέλιξη και τη διαμόρφωση μιας κατάστασης, οι αυξομειωτικές μεταβολές: – τιμών / τού κόστους της ζωής / τού σκορ · τού εύρους || η – της δημοτικότητας τού πρόεδρου ΣΥΝ. ανεβοκατέβασμα, αυξομείωση.

[ΕΤΥΜ Από τού γαλλ. fluctuation].

διακωμωδώ ρ. μετβ. [αρχ.] [διακωμωδές...] διακωμώδ-ησα, -ούμαι, -ήθηκα, -ημένος] κάνω (κάποιον/κάτι) να φαίνεται γελοίος), κοροϊδεύω – την πολιτική ζωή / τη συμπεριφορά του ΣΥΝ. γελοιοποιώ, σατιρίζω, περιγελώ, εμπαίζω, εκθέτω, χλευάζω. — **διακωμώδηση** (η) [1861]. ◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. κορυφαίος, διαβραματίζω.

διαλαλητής (ο) [μεσν.] **1.** (παλαιότ.) πρόσωπο που διαλαλεί μια είδηση, που κάνει (κάτι) ευρύτερα γνωστό ΣΥΝ. ντελάλης **2.** (ειδικότ.) πρόσωπο που δημοσιοποιεί μυστικά και διασείρει φήμες.

διαλαλώ ρ. μετβ. [αρχ.] (διαλαλές... | διαλάλ-ησα, -ούμαι, -ήθηκα, -ημένος] **1.** κάνω (μια είδηση, ένα γεγονός ή μυστικό ευρύτερα γνωστό στην κοινή γνώμη με έντονο και ιδιαίτερα εντυπωσιακό τρόπο: οι τηλεφωνήτριες διαλαλούν το νέο οικονομικό σκάνδαλο || άρχισε να διαλαλεί το ευχάριστο νέο σε όλο τον κόσμο ΣΥΝ. διατυμπανίζω, κοινολογώ **2.** (για εμπορεύματα) διαφημίζω μεγαλόφωνος· οι μικροπωλητές διαλαλούσαν την πραμάτεια τους. — **διαλάληση** (το) [μεσν.] κ. **διαλάλημα** (το) [μεσν.] κ. **διαλάλιασμα** (το) [μτγ.] κ. **διαλαλισμός** (ο) [μεσν.] κ. **διαλάληση** [μτγ.] κ. **διαλαλιό** (το) [μτγ.].

διαλαμβάνω ρ. μετβ. (διελάβα) (λόγ.) περιλαμβάνω, μιλώ εκτενώς, πραγματεύομαι· η συμφωνία / ανακοίνωση διαλαμβάνει το εξής || πέρασε τού θέματος αυτού δεν διαλαμβάνει στο έργο του ο συγγραφέας. ◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. λαμβάνω.

[ΕΤΥΜ αρχ. αρχικά σημ. «αποκτώ, αρπάζω – διαιρώ, διαχωρίζω–, < δια- + λαμβάνω. Η σημερινή σημ. πραγματικά στον Πλάτωνα, δηλώνοντας τον συλλογισμό που βασίζεται σε διακεκριμένες σκέψεις και ταξινομημένα επιχειρήματα].

διαλάμπω ρ. αμετβ. [αρχ.] [διέλαμψα, μτχ. διαλάμψας, -ασα, -αν] (μτφ.) διακρίνομαι, ξεχωρίζω· *διέλαμψαν* στις τέχνες και στα γράμματα || άνοιξε διαλάμποντας στην παιδεία.

διαλανθάνω ρ. μετβ. [αρχ.] [διελάθα] (λόγ.) στη φρ. *διαλανθάνει / διέλαθε την προσοχή μου* διάφυγε την προσοχή μου· *διαλανθάνει* η άνοιξη διαλάμποντας στην πόλη· *διέλαθε την προσοχή* σας, όμως, και η κοινωνική διάσταση τού θέματος || *η σπίτι του δεν διέλαθε* της προσοχή μου.

διαλανθάνω την προσοχή. Τόσο στην αρχαία γλώσσα, απ' όπου προέρχεται η λέξη, όσο και στη λόγια παράδοση, η ορθή χρήση τού **διαλανθάνω** –ξεφεύγω, μένω απαρατήρητος– είναι με αιτιατική (και όχι με γενική: *Το γεγονός αυτό διέλαθε την προσοχή των υπευθύνων* (και όχι: *διέλαθε της προσοχής*...). Το ίδιο συντάσσεται και το **διαφεύγω**: *Δεν πρέπει να διαφύγει την προσοχή μας ότι...* ή όχι: *Να διαφύγει της προσοχής μας...*

διάλειμμα (το) [μεσν.] [διαλείμ-ατος | -ατα, -άτων] (καθημ.) **1.** η επιλογή από ένα σύνολο: το – των φρούτων / των λαχανικών **2.** το ξεχώρισμα των επιθυμητών στοιχείων από τα άχρηστα: το – των γερών σπόρων από τους χαλασμένους.

διαλέγομαι ρ. αμετβ. αποθ. [αρχ.] (διαλεχθηκα (λογοτ. διελέχθην, -ης, -η— μτχ. διαλεχθείς, -είσα, -έντ) (λόγ.) (+με) συζητώ λογικά (με κάποιον), συμμετέχω σε συζήτηση· πρόκειται για ανταμοιβικούς ανθρώπους που συνήθως διαλέγονται· αποφασίζουν και διατάσσουν.. ΣΥΝ. κουβεντιάζω, συνδιαλέγομαι, συναμιλώ, κάνω διάλογο.

◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. αυθοτελώς, ντιμπέιτ.

διαλέγω ρ. μετβ. [αρχ.] (διαλέ-ξα, -χτηκα, -γμένος] **1.** κάνω μια επιλογή από ένα σύνολο δυνατών περιπτώσεων, ανάλογα προς τις προτιμήσεις μου: – τον δρόμο μου / τους φίλους μου / έναν τρόπο ζωής / ένα επάγγελμα || *διάλεξε τη μέρα* / *την ώρα* / την κατάλληλη στιγμή για εμβόλιο! ΣΥΝ. επιλέγω, ξεχωρίζω, βρίσκω **2.** ξεχωρίζω σε σύνολο τα χρήσιμα από τα άχρηστα: – καρπούς / τα καλά από τα σκάρτα ΣΥΝ. ξεδιαλέγω, ξεκαθαρίζω. ◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. εκλέγω.

διάλειμμα (το) (διαλείμ-ατος | -ατα, -άτων] **1.** η σύντομη διακοπή που παρεμβάλλεται στα διαδοχικά στάδια εξελίξεως συγκεκριμένης χρονικής περιόδου ή καταστάσεως: ένα – εργάνης μεταξύ δύο πολέμων || καιρός βροχερός με διαλείμματα λιακάδας || ευχάριστο – η αρκετό διαλείμμα· κάνω ένα – ΣΥΝ. παύση, διακοπή· φρ. (α) **κατά διαλείμματα** όχι συνεχώνα, αλλά κατά μικρά χρονικά διαστήματα: ο καιρός θα είναι – ψιχαλώδης (β) **φωτεινό διάλειμμα** (ii) σύντομο διάκαιρός θα είναι – ψιχαλώδης (β) **φωτεινό διάλειμμα** (ii) σύντομο διάστημα προσωρινής αποκατάστασης της ομήνης ή της λογικής διαγενειας σε πάσχοντες από αμνησία ή διανοητικές διαταραχές ΣΥΝ. έκλαψη (ii) (γενικώτ.) διάστημα με βελτίωση, μιας αισχης, θυσιάζεται μέσο για παράσταση (θεάτρου), κινηματογραφικής προβολή, τηλεπτικό πρόγραμμα για λειτουργικούς λόγους και για ξεκούραση των θεατών· φρ. (α) **μουσικό διάλειμμα** σύντομη διακοπή στη ροή ενός κομμάτι (β) **διαφημιστικό διάλειμμα** σύντομη διακοπή στη ροή της (συνήθ. τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού χαρτγράμματος) για τη μετάδοση διαφημίσεων. ◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. ομόηχα.

[ΕΤΥΜ αρχ. < διαλείπω].

διαλείπω, -ουσα, -ον [αρχ.] (για φυσικά ή κατρικά φαινόμενα) ανατούς που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που σταματά και διαδοχικά επανέρχεται: *διαλείπον συγγυος* || διαλείποντες πυρετοί || *διαλείπουσα μανία* / χολέρα || διαλείπον φως, λέιζερ (-ης κ. -είγεως | -είγεις, -είγεων) ΙΑΤΡ. (συνήθ. στον πλ.) η προσωρινή διατραχή της κανονικής λειτουργίας οργάνου και ειδικότ. το διανοητικό κενό στην επεξεργασία των ερεθισμάτων που προέρχονται από συνεπτων ένα σύνολο, μια κατάσταση επηρεάζεται από τον άλλον αλλά και τις σχέσεις υπάρχει –, κατάνης επηρεάζεται από τον άλλον αλλά και των επηρεάζει. ◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. ντιμπέιτ.

[ΕΤΥΜ Αντιδάν., < γερμ. Dialektik < αρχ. διαλεκτική (εννν. τέχνη» < διαλεκτικός < διαλέγομαι].

διαλεκτική[1] (η) [χωρ. πληθ.] ΦΙΛΟΣ. **1.** μέθοδος αναζήτησης της αλήθειας μέσω μιας διαδικασίας συνεχών ερωτατοκρίσεων, είτε γενικά μέσω της συζήτησης είτε μέσω τού συστηματικού διαλόγου ως μεθόδου ευρέσεως της **2.** στην εγελιανή και μαρξική φιλοσοφία η ιδέα τής ενότητας των αντιθέτων στο ιστορικό γίγνεσθαι αλλά και στη σκέψη **3.** (γενικότ.-κατωτερ.) η δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των αντιθέτων που συνθέτουν ένα σύνολο, μια κατάσταση στις ανθρώπινες σχέσεις: υπάρχει –, κανένας επηρεάζεται από τον άλλον αλλά και τις σχέσεις· υπάρχει –, κανένας επηρεάζεται από τον άλλον αλλά και των επηρεάζει. ◆ ΣΧΟΛΙΟ λ. ντιμπέιτ.

[ΕΤΥΜ Αντιδάν., < γερμ. Dialektik < αρχ. διαλεκτική (εννν. τέχνη» < διαλέγομαι].

διαλεκτικός[2], -ή, -ό ΦΙΛΟΣ. **1.** αυτός που αναφέρεται στη διαλεκτική μέθοδο μιας διαδικασίας συνεχών ερωτατοκρίσεων, είτε γενικά μέσω της συζήτησης είτε μέσω τού συστηματικού διαλόγου ως μεθόδου ευρέσεως της **2.** στην εγελιανή και μαρξική φιλοσοφία η ιδέα της ενότητας των αντιθέτων στο ιστορικό γίγνεσθαι αλλά και στη σκέψη **3.** (γενικότ.-κατωτερ.) η δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των αντιθέτων που συνθέτουν ένα σύνολο, μια κατάσταση στις ανθρώπινες σχέσεις: υπάρχει –, κανένας επηρεάζεται από τον άλλον αλλά και τις σχέσεις μεταξύ τους.

διαλεκτικός μύσος το μαρξικό σύστημα σκέψης που συνδυάζει τον φιλοσοφικό υλισμό με τη διαλεκτική μέθοδο του Χέγκελ χωρίς το ιδεαλιστικό του υπόβαθρο.

[ΕΤΥΜ αρχ. < διαλέγομαι. Ο όρ. διαλεκτικός υλισμός αποτελεί μετάφρ. δάνειο από γερμ. dialektischer Materialismus].

διαλεκτικός[3], -ή, -ό ΓΛΩΣΣ. αυτός που σχετίζεται με μια διάλεκτο (βλ.λ.): – στοιχεία / διαφορές / τέσος / σύνταξη / φαινόμενα.

[ΕΤΥΜ Αντιδάν., < γαλλ. dialectique < αρχ. διαλεκτικός].

διαλεκτολογία (η) [1893] ΓΛΩΣΣ. κλάδος της γλωσσολογίας που ασχολείται με τη μελέτη των διαλέκτων, την περιγραφή τους σε όλα τα γλωσσικά επίπεδα (φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό), τις σχέσεις μεταξύ τους και με την κοινή, καθώς και τις συνθήκες γέννεσης και εξέλιξής τους. — **διαλεκτολόγος** (ο/η) [1890].

διαλεκτολογικός, -ή, -ό.

[ΕΤΥΜ Ελληνογενής ξέν. όρ., < γαλλ. dialectologie].

διάλεκτος (η) [διάλεκτ-ου | -ων, -ους] ΓΛΩΣΣ. **1.** (ο) κάθε γεωγραφική διαφοροποίηση στη χρήση μιας γλώσσας (ιδιομ.) σε στοιχεία φωνολογικά, γραμματικής, και λεξιλογίου· κριτική / αττική / δωρική – ΣΥΝ. -συνομιλία, συζήτηση-, αντιπαράθεση προς το ουσ. ήρις. Ο Αριστοτέλης έχει ακόμη κατά νου την ετυμολογική αρχή της, όταν τη χρησιμοποιεί με τη σημ. του «κανονικού λόγου, που εξυπηρετεί την επικοινωνία» **4.** σημ. τού χαρακτηρίζει ορισμένη επαγγελματική ή κοινωνική ομάδα, η οποία χρησιμοποιεί τον δικό της λεξιλόγιο που χαρακτηρίζει ορισμένη επαγγελματική ή κοινωνική ομάδα, η οποία χρησιμοποιεί τον δικό της ιδιωματικό κώδικα για την επικοινωνία των μελών της· τεχνική / *δημοσιογραφική* / ποδοσφαιρική –.

[ΕΤΥΜ αρχ. < *διαλέγομαι*. Η λ. *διάλεκτος* σπανιά αρχικώς με τη σημ. «συζήτηση-, συζήτηση-, αντιπαράθεση προς το ουσ. ήρις. Ο Αριστοτέλης έχει ακόμη κατά νου την ετυμολογική αρχή της, όταν τη χρησιμοποιεί με τη σημ. του «κανονικού λόγου, που εξυπηρετεί την επικοινωνία». Η σημ. τού τοπικού ιδιώματος ως ποικιλίας μιας κυρίαρχης γλώσσας πρωτοαπαντά στον Πολύβιο (2ος αι. π.Χ.). Η λ. πέρασε και

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Τα χαρακτηριστικά του λεξικού σου.
- ✓ Να βρίσκεις γρήγορα μια λέξη στο λεξικό.
- ✓ Να ξεχωρίζεις στο λεξικό σου τους ορισμούς από τα παραδείγματα.
- ✓ Να φτιάχνεις ορισμούς λέξεων.
- ✓ Να ξεχωρίζεις τα **κύρια** από τα **κοινά** ουσιαστικά.
- ✓ Να κλίνεις τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ος**.
- ✓ Να φτιάχνεις το δικό σου λεξικό.

ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΖΩΑ ◆ Ινδία

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Μια φορά κι έναν καιρό, στον πρώτο κύκλο της ιστορίας του κόσμου, τα τετράποδα πλάσματα διάλεξαν για βασιλιά τους το λιοντάρι, τα φίδια το φίδι-τέρας. Αφέντα και τα πουλιά το χρυσαφένιο αγριόπαπια. Αυτός ο χρυσαφένιος αγριόπαπιας ήταν μια από τις παλαιότερες μορφές του Βισνού, ο οποίος είχε γεννηθεί πολλές φορές, με πολλά σχήματα, ανθρώπων και ζώων, άσπιου στο τέλος ξεπρόβαλε από τον Τροχό της Ζωής. Πάντα έδειχνε σοφία, σχετικές ικανότητες και εκχύνεται και οι εξυπηρέτησες του θέου του, οι μύθοι Υβήλιοι, μας διδάσκουν πολλά. Λοιπόν και όταν γεννήθηκε με τη μορφή αδέκατου σκαλικού και ψαράκια με τα απορφάγια πως βρήκαν στα απεκτείδια, ο Βισνός έγινε αρχηγός όλων των αδέκατων σκαλικών και κέρδισε την εύνοια του βασιλιά.

Ο βασιλικός χρυσαφένιος αγριόπαπιας είχε μια όμορφη θυγατέρα, που τη λάτρευε. Ευείνη του ζήτησε να της επιτρέψει να διαλέξει τον άντρα που θα πάρει, κι αυτός εφημόνισε. Κάλεσε όλα τα πουλιά σε ένα γιορτή δημιμάδες πλήθαιρα στα Ιμαλάια, ώστε η κόρη του να κάνει την εκλογή της. Εκεί συγκεντρώθηκε ένα αρκετικό από κάθε είδος πουλιού.

Καθώς η βασιλοπούλα επιθεωρούσε το πλήθος των πουλιών, οι πολέγκαμοι φρόδοροί των φτερών του όμορφου παρονσιά τράβηξαν την προσοχή της. «Αυτός θα γίνει άντρας μου», είπε.

Όταν το άκουσε, το μπαπιόδερο παγώνι φούσκωσε από περηφάνια. Άρχισε να χορεύει και να περπατεί καμαρωτά, ανοίγοντας τα φτερά του και τον όμορφο σιρά του ώστε να το δουν όλοι.

Ο βασιλικός χρυσαφένιος αγριόπαπιας είπε: «Από τα πουλιά δεν έχει τίποτε ανώτερο και ευγενέστερο. Πρέπει λοιπόν να θα αφήσω την κόρη μου να παντρευτεί ένα τέτοιο ξακουστό πλάσμα».

Έτσι ο βασιλιάς έδωσε την κόρη του στον αντρό του, ένα νεαρό αγριόπαπιο, και το παγόνι πέταξε ντροπιασμένο μακριά.

Σιγιά οι άνθρωποι, από ματαιοδοξία, μπαίνουν σε μεγάλα έξοδα για να μοιάσουν στα πλούσια και ισχυρά. Θα ήταν καλύτερο αν μπορούσαν να μάθουν να ζουν μέσα στα όρια τους.

Παρατήρησε προσεκτικά τις τέσσερις σελίδες.

- Ποιες σελίδες μοιάζουν μεταξύ τους;
- Σε τι διαφέρουν η μια από την άλλη;
- Από τι βιβλίο είναι βγαλμένη καθεμιά από αυτές τις σελίδες;

Βρες σε τι διαφέρει η σελίδα του λεξικού από τις υπόλοιπες.

1 Ξεφύλλισε το λεξικό σου και απάντησε:

- Πόσες σελίδες έχει το λεξικό σου;
- Με ποια σειρά είναι γραμμένες οι λέξεις;
- Τι γράφει σε κάθε σελίδα πάνω πάνω, αριστερά και δεξιά;
- Γιατί νομίζεις ότι γράφει πάνω πάνω αυτές τις δύο λέξεις;
- Σε τι χρησιμεύει το λεξικό;

2 Στο λεξικό οι λέξεις μπαίνουν με αλφαβητική σειρά. Όμως μερικές φορές δυσκολευόμαστε να βάλουμε τις λέξεις στη σειρά, γιατί η αρχή τους μοιάζει. Παρατήρησε τα πρώτα γράμματα των λέξεων και βάλε τες στη σωστή αλφαβητική σειρά.

πλαστελίνη **αγκάθι** **πλατεία** **δηλαδή**
μπουμπουνίζει **δήλωση** **αγκαλιάζω** **αγκαλιά**
πλαστικός **μπουμπούκι** **μπουφάν** **δηλώνω**

1	2	3	4	5
Αα	Ββ	Γγ	Δδ	Εε

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ζζ	Ηη	Θθ	Ιι	Κκ	Λλ	Μμ	Νν	Ξξ	Οο	Ππ	Ρρ

ΜΕΣΗ

18	19	20	21	22	23	24
Σσ	Ττ	Υυ	Φφ	Χχ	Ψψ	Ωω

ΤΕΛΟΣ

Α	...	Μ	...
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

3 Η Χαρά και ο Αρμπέν παίζουν ένα παιχνίδι. Ανοίγουν το λεξικό τους και προσπαθούν να μαντέψουν πού θα βρισκόταν το όνομά τους, αν το λεξικό περιείχε και ονόματα. Παίξε μαζί τους...

Το όνομά μου θα ήταν μετά τη λέξη **χάπι** και πριν τη λέξη **χαράζω**.

Το όνομά μου θα ήταν μετά τη λέξη **αρμέγω** και πριν τη λέξη **άρνηση**. Θέλεις να βρεις και εσύ πού θα έμπαινε το όνομά σου στο λεξικό;

Το όνομά μου είναι ..... .

Θα ήταν μετά τη λέξη .....

και πριν τη λέξη ..... .

Το λεξικό σου λέει: «Για να με γνωρίσεις, πρέπει να ψάχνεις στις σελίδες μου!» Πήγαινε λοιπόν στις σελίδες 65 και 66 του Τετραδίου Εργασιών, στις ασκήσεις 1, 2, 3 και 4.

4

Χρωμάτισε **κόκκινες** όσες από τις παρακάτω λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στην αρχή του λεξικού, **πράσινες** όσες λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στη μέση του λεξικού και **μπλε** όσες λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στο τέλος του λεξικού. Έπειτα αναζήτησέ τες στο λεξικό σου.

άγγελος **νησί** **μήλο** **χνάρι** **λόφος**
γιαγιά **ώμος** **βρύση** **τρύπιος**

Η πρώτη λέξη του λεξικού μου είναι η λέξη **άβολος**.

Αντίγραψε την πρόταση της Χαράς στο τετράδιό σου και μάθε να τη γράφεις σωστά.

5

Έλα να βρούμε οχτώ πληροφορίες στο λεξικό. Διάβασε τις πληροφορίες παρακάτω και βάλε τον αριθμό της σωστής πληροφορίας στα κυκλάκια του λεξικού.

1. Ο αριθμός της σελίδας.
2. Η πρώτη λέξη της σελίδας.
3. Η τελευταία λέξη της σελίδας.
4. Η λέξη είναι θηλυκού γένους.
5. Η λέξη είναι ρήμα.
6. Η πρώτη σημασία της λέξης.
7. Η εικόνα μιας λέξης του λεξικού.
8. Μια αντίθετη λέξη.

γδέρνω ..... γεμίζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

γδέρνω, γδέρνομαι *ρήμα* **(έγδαρα, θα γδάρω)**
☑ Όταν **γδέρνεις** το χέρι σου, του κάνεις γρατσουνιές. *Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο κι **έγδαρε** το γόνατό της.* ○ γρατσουνώ
✓ Όταν ο χασάπης **γδέρνει** ένα ζώο, του βγάζει το δέρμα. ◇ Το **γδάρσιμο** είναι το σημάδι που έχουμε στο σώμα μας, όταν γδερνόμαστε.
○ γρατσουνιά ♬ γδέρ-νω

γδύνω, γδύνομαι *ρήμα* **(έγδυσα, θα γδύσω)**
☑ Όταν **γδύνεις** κάποιον, του βγάζεις όλα του τα ρούχα, τον αφήνεις γυμνό. Όταν **γδύνεσαι**, βγάζεις όλα τα ρούχα σου.
*Η Αθηνά **έγδυσε** όλες της τις κούκλες για να πλύνει τα ρούχα τους.*
○ ξεντύνω ◇ **γδύσιμο**
♬ γδύ-νω

γεια *επιφώνημα*
☑ Όταν θέλουμε να χαιρετήσουμε κάποιον, λέμε «**γεια**», «**γεια σου**». Λέμε «**γεια σας**», όταν χαιρετάμε κάποιον μεγαλύτερο.
✓ Όταν κάποιος έχει αγοράσει κάτι καινούριο του λέμε «**με γεια**».
*«**Με γεια** το καινούριο φόρεμα Αθηνά!» είπε η Ελένη.* ♬ γεια

γείτονας [ο], **γειτόνισσα** [η] *ουσιαστικό* **(γείτονες, γειτόνισσες)**
☑ **Γείτονάς** σου είναι αυτός που μένει κοντά σου, στον ίδιο δρόμο. Βλέπεις συχνά τους **γείτονές** σου βγαίνοντας από το σπίτι σου.
◇ Η **γειτονιά** σου είναι η περιοχή όπου βρίσκεται το σπίτι σου μαζί με τα γύρω σπίτια και τα μαγαζιά.
♬ γεί-το-νας

γειτονιά [η] *ουσιαστικό* **(γειτονιές)**
→ γείτονας

γέλιο [το] *ουσιαστικό* **(γέλια)** → γελώ

γελώ και **γελάω** **(γέλασα, θα γελάσω)**
☑ Όταν **γελάς**, δείχνεις πως είσαι χαρούμενος ή πως βρίσκεις κάτι πολύ διασκεδαστικό, πολύ αστείο. Όταν **γελάς**, ακούγεται το γέλιο σου. *Οι γονείς του Κώστα πηγαίνουν συχνά σε κωμωδίες για να **γελάσουν**.* ● κλαίω
◇ Το **γέλιο** είναι ο ήχος που βγάζεις όταν γελάς. Ο ήχος αυτός μοιάζει με **χα, χα, χα**.
● κλάμα ♬ γε-λώ

γεμάτος, **γεμάτη**, **γεμάτο** *επίθετο* **(γεμάτοι, γεμάτες, γεμάτα)** → γεμίζω

γεμίζω *ρήμα* **(γέμισα, θα γεμίσω)**
☑ Όταν **γεμίζεις** κάτι, βάζεις μέσα όσα πιο πολλά πράγματα μπορείς.
*Ο Κώστας **γέμισε** τις τσέπες του με καραμέλες και βγήκε έξω να τις φάει με την Αθηνά.*
✓ *Η κοιλιά του Νίκου **γέμισε** από το πολύ φαγητό.* Δεν υπήρχε πια χώρος για τίποτα άλλο.
*Χάλασε το πλυντήριο και το μπάνιο **γέμισε** νερά.* Το μπάνιο είχε πολλά νερά.
● αδειάζω
◇ *Η κοιλιά του Νίκου ήταν **γεμάτη***

- Είμαι το αντίθετο του αδειάζω. Τι κάνω; .....

82

Πήγαινε στη σελίδα 67 του Τετραδίου Εργασιών, ψάξε στο λεξικό και κάνε την άσκηση 5.

6 Στο λεξικό μερικές λέξεις εξηγούνται καλύτερα με ένα παράδειγμα. Βρες στο λεξικό τις λέξεις **μπροστά**, **άδειος**, **αλμυρός**, **μαρμελάδα** και αντίγραψε **στο τετράδιό σου** ένα παράδειγμα για καθεμιά λέξη.

Μάθε να γράφεις σωστά το παράδειγμα που βρήκες για τη λέξη άδειος.

7

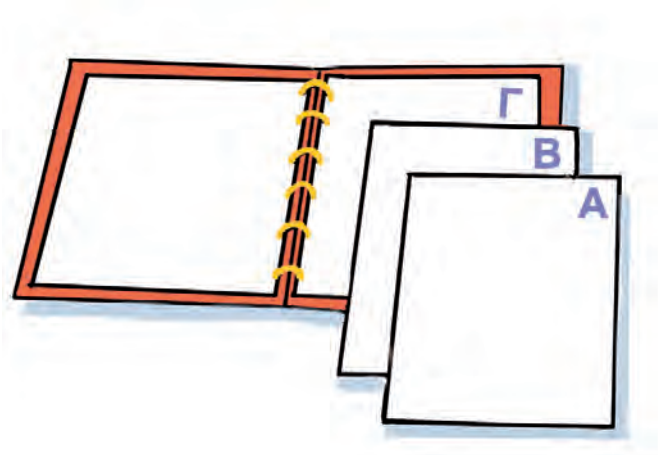

Τώρα πια ξέρεις πώς είναι ένα λεξικό! Μπορείς λοιπόν να αρχίσεις να φτιάχνεις το δικό σου λεξικό. Μέσα σε αυτό θα βάζεις όσες λέξεις δε βρίσκεις στο σχολικό λεξικό, όσες λέξεις σού αρέσουν ή όσες λέξεις σού φαίνονται αστείες.
Για να φτιάξεις το λεξικό σου, διάβασε τις παρακάτω οδηγίες!

1. Αγόρασε ένα ντοσιέ που να χωρά περίπου 100 σελίδες και να έχει χωρίσματα με τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφάβητου.
2. Σε κάθε σελίδα θα γράφεις μία λέξη.
3. Γράψε τη λέξη που θέλεις με έντονο χρώμα.
4. Έπειτα σημείωσε αν **η λέξη αυτή είναι ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα** κτλ. Αν δεν το γνωρίζεις, μπορείς να ρωτήσεις τον δάσκαλο ή τη δασκάλα σου.

5. Δώσε τον δικό σου **ορισμό** της λέξης, αν μπορείς, αλλιώς συμβουλέψου ένα λεξικό.
6. Γράψε ένα **παράδειγμα** με τη λέξη αυτή.
7. Αν θέλεις, ζωγράφισε αυτό που φανερώνει η λέξη.
8. Πρόσθεσε λέξεις που έχουν **αντίθετη σημασία** και άλλες που έχουν την **ίδια σημασία** με τη λέξη που διάλεξες.

ΠΡΟΣΕΧΕ: Να έχεις πάντα τις λέξεις με **αλφαβητική σειρά**, για να ξέρεις πού να τις βρίσκεις.

Έτσι, όταν δε θυμάσαι μια λέξη,
θα μπορείς να ψάχνεις και σε αυτό το λεξικό.
Γι' αυτό είναι καλό να βάλεις στο λεξικό σου
όσες πιο πολλές λέξεις μπορείς.
Από δω και στο εξής θα σου προτείνω
κάποιες λέξεις για το λεξικό σου.

Τώρα που ξέρεις τόσα πράγματα για το λεξικό, πήγαινε να παίξεις με αυτό στο Τετράδιο Εργασιών στις ασκήσεις 6, 7, 8 και 9 στις σελίδες 67 και 68.

8 Ο Αδαμάντιος Κοραής έχει πει:

Το πρώτο βιβλίο κάθε έθνους είναι το λεξικό της γλώσσας του.

Τι νομίζεις ότι σημαίνει αυτό;

Για να μάθεις ποιος ήταν ο Αδαμάντιος Κοραής, διάβασε το σύντομο κείμενο που ακολουθεί.

Ο Αδαμάντιος Κοραής ήταν ένας **άνθρωπος** φωτισμένος. Γεννήθηκε το 1748 στη Σμύρνη και πέθανε το 1833 στο Παρίσι. Ήταν γιος εμπόρου. Αν και έζησε σε δύσκολους καιρούς, αγαπούσε τα γράμματα και σπούδασε ιατρική στη Γαλλία. Μιλούσε πολλές ξένες γλώσσες. Έζησε σε διαφορετικούς τόπους της Ευρώπης: στην Ολλανδία και στη Γαλλία. Αγωνίστηκε για το καλό των **ανθρώπων** γύρω του. Έλεγε πως η γλώσσα των Ελλήνων πρέπει να είναι απλή, ώστε να μπορέσουν ΟΛΟΙ οι Έλληνες να μορφωθούν. Στην αρχή του λεξικού του έγραψε: «**Το πρώτο βιβλίο κάθε έθνους είναι το λεξικό της γλώσσας του**».

Αντίγραψε τα λόγια του Κοραή στο τετράδιό σου και μάθε να τα γράφεις σωστά.

9 Βάλε στη **δεξιά** στήλη του πίνακα πέντε λέξεις από το κείμενο 8 που φανερώνουν ένα ορισμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή τόπο και βάλε στην **αριστερή** στήλη άλλες πέντε λέξεις που φανερώνουν όλα τα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα του ίδιου είδους.

Δηλώνουν **όλα τα ζώα, πρόσωπα ή πράγματα του ίδιου είδους.**	Δηλώνουν **ορισμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή τόπο.**
Τα λέμε **ΚΟΙΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ.**	Τα λέμε **ΚΥΡΙΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ.**
άνθρωπος	Αδαμάντιος

Λέξεις όπως **τρέξιμο**, **σιωπή**, **καλοσύνη** επίσης είναι κοινά ουσιαστικά.

Παρατήρησες ότι όλα τα κύρια ουσιαστικά γράφονται με κεφαλαίο;

Πήγαινε στις σελίδες 69 και 70 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 10, 11, 12 και 13.

10 Αναζήτησε τη λέξη **άγαλμα** στο λεξικό σου και **αντίγραψε** ό,τι γράφει εκεί στη σωστή θέση εδώ από κάτω.

«Η Μνήμη», γλυπτό του Νίκου Περαντινού

Λέξη με χρωματιστά έντονα γράμματα:

.....

Η λέξη που ψάχνεις στο λεξικό είναι γραμμένη με **χρωματιστά έντονα γράμματα** και ονομάζεται **λήμμα**.

Λέξη με *πλάγια γράμματα:*

.....

Η λέξη με *πλάγια γράμματα* σου δείχνει **τι μέρος του λόγου** είναι η λέξη που ψάχνεις, δηλαδή αν είναι ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα, επίρρημα κτλ.

Φράση με κανονικά γράμματα:

.....

.....

.....

.....

Η φράση με κανονικά γράμματα είναι ο **ορισμός** της λέξης.

Φράση με *πλάγια γράμματα:*

.....

.....

.....

Η φράση με *πλάγια γράμματα* είναι ένα **παράδειγμα**.

11 Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Ιστορίες της Ποντικούπολης

Μια φορά κι έναν **καιρό** ζούσε στην Ποντικούπολη ένας τεμπέλης ποντικός που τον έλεγαν Χουζούρη. Κάθε μέρα, την ώρα που οι φίλοι του πήγαιναν στο σχολείο, ο Χουζούρης κοιμόταν του καλού **καιρού**. Για την ακρίβεια, κοιμόταν μ' όλους τους **καιρούς**, βρέξει, χιονίσει!

Μια μέρα, όμως, είδε στον ύπνο του ένα περίεργο όνειρο. Τον κυνηγούσε να τον πιάσει η Αλφαβήτα με τα είκοσι τέσσερα γράμματά της. Όταν τον έφτασε, του είπε: «Δεν πήρες ακόμη το μήνυμα των **καιρών**; Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκητο». Ο Χουζούρης σηκώθηκε τότε από το κρεβάτι και είπε: «Τέρμα τα αστεία! **Καιρός** για διάβασμα».

Από τότε έγινε ο καλύτερος ποντικομαθητής στην τάξη. Οι συμμαθητές του τον έβλεπαν με περιέργεια και έλεγαν: «Βρε, πώς αλλάζουν οι **καιροί**! Εκεί που ο Χουζούρης δεν ερχόταν στο σχολείο, τώρα μας έχει περάσει όλους!»

Ξέρεις τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες εκφράσεις;

Αν δε γνωρίζεις κάποια από αυτές, ζήτησε να σου την εξηγήσουν.

Έπειτα αντίγραψε τις εκφράσεις στο λεξικό σου, στη λέξη **καιρός**, και αν μπορείς, συμπλήρωσε τη σημασία τους.

Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκητο

Αντίγραψε τη διπλανή φράση στο τετράδιό σου και μάθε να τη γράφεις σωστά.

12 Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Το σπίτι μας βρίσκεται στη διασταύρωση δύο μεγάλων **δρόμων**. Κάθε πρωί, για να πάω στο σχολείο, κοιτάζω δεξιά κι αριστερά και διασχίζω προσεκτικά τον **δρόμο**. «Πρέπει να ξεκινάς στην ώρα σου, για να μην κάνεις αγώνα **δρόμου**» με συμβουλεύει ο παππούς μου. Όταν δεν έχουμε σχολείο, πηγαίνω βόλτα με τον παππού μου. Γυρνάμε στους **δρόμους** με τις ώρες και πάμε όπου μας βγάλει ο **δρόμος**: στο πάρκο, στην παραλία, στη βιβλιοθήκη, στα μαγαζιά.

Όταν επιστρέφουμε στο σπίτι, η μαμά μου μας λέει πάντα: «Πού ήσασταν όλη μέρα; Σας έφαγαν οι **δρόμοι**!».

Ξέρεις τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες εκφράσεις;

Αν δε γνωρίζεις κάποια από αυτές, ρώτησε να μάθεις τη σημασία της.

Πρόσθεσε αυτές τις εκφράσεις στο λεξικό σου. Σε ποια λέξη θα τις γράψεις;

Αντίγραψε και μάθε να γράφεις σωστά την παρακάτω φράση.

Κάθε πρωί, για να πάω στο σχολείο, κοιτάζω δεξιά κι αριστερά και διασχίζω προσεκτικά τον δρόμο.

---

13 Η Βάγια τακτοποίησε κάποιες λέξεις στον παρακάτω πίνακα. Μπορείς να κάνεις και εσύ το ίδιο με τις λέξεις με τα έντονα γράμματα από τα κείμενα 8, 11 και 12;

Πρόσεξε τη θέση του τόνου.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	ο	.....	.....	καιρ**ός**
Γενική	του	.....	ανθρώπ**ου**	.....
Αιτιατική	τον	.....	.....	.....
Κλητική	–	δρόμ**ε**	.....	καιρ**έ**
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	.....	άνθρωπ**οι**	.....
Γενική	των	.....	.....	.....
Αιτιατική	τους	.....	ανθρώπ**ους**	.....
Κλητική	–	δρόμ**οι**	.....	καιρ**οί**

Πήγαινε στην άσκηση 14 στη σελίδα 71 του Τετραδίου Εργασιών και βοήθησε τη Γαλήνη που έγινε παπί!

Ξέρεις τι σημαίνει η έκφραση με τα **κόκκινα** γράμματα; Θέλεις να την προσθέσεις στο λεξικό σου;

Πάει ο παλιός ο χρόνος...

Πάει ο παλιός ο χρόνος
ας γιορτάσουμε, παιδιά,
και του χωρισμού ο πόνος
ας κοιμάται στην καρδιά.

Καλή χρονιά, χρόνια πολλά
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά.

Γέρε χρόνε φύγε τώρα,
πάει η δική σου η σειρά,
ήρθε ο νέος με τα δώρα,
με τραγούδια, με χαρά.

Καλή χρονιά, χρόνια πολλά
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά.

Μα κι αν φεύγεις μακριά μας,
στην καρδιά μας πάντα ζει
κάθε λύπη και χαρά μας
που περάσαμε μαζί.

Καλή χρονιά, χρόνια πολλά
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά.

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να περιγράφεις ένα πρόσωπο.
- ✓ Να ξεχωρίζεις τα μέρη απλών προτάσεων.
- ✓ Να φτιάχνεις αντίθετες λέξεις με τα **ξε-**, **α-** και **αν-**.
- ✓ Να κλίνεις τα θηλυκά ουσιαστικά σε **-α**
- ✓ Να χωρίζεις μια λέξη στα δύο, όταν δε χωρά ολόκληρη στο τέλος της σειράς.
- ✓ Τα μέρη του σώματος και του προσώπου.

Κάλαντα Χριστουγέννων

Καλήν εσπέραν, άρχοντες,
αν είναι ορισμός σας,
Χριστού τη θεία γέννησιν
να πω στ' αρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμερον
εν Βηθλεέμ τη πόλει,
οι ουρανοί αγάλλονται,
χαίρει η κτίσις όλη.

1 Παρατήρησε την εικόνα στη διπλανή σελίδα και πες.

- Τι βλέπεις σε αυτή;
- Τι φορά το κοριτσάκι που δίνει ένα μπισκότο στον σκύλο;
- Πώς είναι ο κύριος με τη λατέρνα;
- Τι έκφραση έχει στο πρόσωπό της η κυρία με το μπλε καπέλο;
- Τι κάνουν τα παιδιά με τα τριγωνάκια και το καράβι στα χέρια;

Αντίγραψε στο τετράδιό σου τους τέσσερις πρώτους στίχους από το τραγούδι για τον παλιό τον χρόνο και μάθε να τους λες απέξω.

Στον τόπο σας τραγουδάτε κάλαντα; Ποια;
Αναζητήστε κάλαντα από διάφορα μέρη της Ελλάδας και διαβάστε τα στην τάξη.
Ρωτήστε να μάθετε και συζητήστε στην τάξη:
Έχετε χριστουγεννιάτικα έθιμα στον τόπο σας;
Ποια; Ποια είναι τα έθιμα για την Πρωτοχρονιά;

Στο Τετράδιο Εργασιών, στην άσκηση 1 στη σελίδα 73, θα βρεις τι κουβαλά ο Αϊ-Βασίλης μέσα στα σακούλια του.

2 Η Γαλήνη διαβάζει το βιβλίο που της έκανε δώρο η μαμά της για τα Χριστούγεννα. **Διάβασε και εσύ μαζί της.**

Η τελευταία επίσκεψη του Αϊ-Βασίλη

Όταν ο αδελφός μου κι εγώ ήμασταν μικρά παιδιά, κάθε παραμονή της Πρωτοχρονιάς μάς επισκεπτόταν ο Αϊ-Βασίλης. Ναι, δε σας λέω ψέματα. Ερχόταν ο ίδιος με την κατακόκκινη στολή του, τις γυαλιστερές του μπότες και τ' άσπρα γένια και μουστάκια του που γέμιζαν το καλοκάγαθο πρόσωπό του. Είχε και μια μεγάλη σακούλα κρεμασμένη πίσω στον ώμο του και, αφού έσκυβε στα κρεβάτια μας και μας χάιδευε, άφηνε τα δώρα μας δίπλα στο προσκέφαλό μας.

Γιωργία Ανεζίνη-Λεράκη, «Η τελευταία επίσκεψη του Αϊ-Βασίλη», εκδ. Κέδρος

Ψάξε στο λεξικό τις λέξεις **καλοκάγαθος** και **προσκέφαλο** και πρόσθεσέ τες στο δικό σου λεξικό.

Μάθε να γράφεις σωστά την πρώτη φράση του κειμένου.

Διάβασε προσεκτικά τις υπογραμμισμένες φράσεις και τις ερωτήσεις που ακολουθούν, παρατήρησε την εικόνα του Αϊ-Βασίλη και συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

- **Πώς είναι τα ρούχα του;**
- **Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του προσώπου του;**
- **Τι έκφραση έχει;**

Χαρακτηριστικά προσώπου	Ρούχα	Έκφραση προσώπου

Για να περιγράψεις τον εαυτό σου και άλλα πρόσωπα, πήγαινε στο Τετράδιο Εργασιών, στις σελίδες 73 και 74, και κάνε τις ασκήσεις 2 και 3. Έπειτα κάνε τις ασκήσεις 4 και 5 στη σελίδα 75.

3 Η Γαλήνη αγόρασε στους φίλους της από ένα βιβλίο ως χριστουγεννιάτικο δώρο. **Διάβασε και εσύ ένα παραμύθι από το βιβλίο που χάρισε στη Χαρά.**

Το αστέρι των Χριστουγέννων

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε στον ουρανό ένα αστεράκι. Βαριόταν όμως να κάνει κάθε βράδυ τα ίδια και τα ίδια. Μια μέρα λοιπόν, που ο ήλιος έλαμπε και κανένας δεν μπορούσε να το δει, το αστεράκι το 'σκασε από το σπίτι του.

Στριφογύρισε, στριφογύρισε και κάποτε έφτασε πάνω απ' τη Γη.

Αυτό που δεν ήξερε το αστεράκι ήταν ότι τώρα το έβλεπαν κι οι άνθρωποι από τη Γη.

– Ανακαλύψαμε, είπαν, ένα νέο αστέρι. Και του έδωσαν κι ένα όνομα. Το ονόμασαν Βιγαδεζή.

Το αστεράκι όμως γρήγορα βαρέθηκε να βλέπει μόνο δέντρα, τα οργωμένα χωράφια, τα πλοία και τους ελέφαντες στην Ινδία. Πλησίασε, λοιπόν, λίγο περισσότερο.

Τώρα έβλεπε και τους ανθρώπους. Οι άνθρωποι γεμάτοι θαυμασμό έβλεπαν αυτό το υπέρλαμπρο άστρο.

– Δεν μπορεί, έλεγαν, κάτι θα συμβεί στον κόσμο. Κάτι πολύ καλό. Αλλιώς, γιατί να φανεί αυτό το αστέρι.

Στο αστέρι άρεσαν πολύ οι παράξενοι άνθρωποι.

Παρατηρούσε, λοιπόν, εδώ και λίγες μέρες τρεις ανθρώπους που περπατούσαν στην έρημο. Περπατούσαν και περπατούσαν. Κάτι κρατούσαν στα χέρια τους και προχωρούσαν κοιτάζοντας κάπου κάπου τον ουρανό.

Μια νύχτα, το αστεράκι είδε άλλους δύο παράξενους ανθρώπους. Έναν άντρα και μια γυναίκα. Κι ένα γαϊδουράκι. Φαινόντουσαν κουρασμένοι και πήγαιναν πολύ αργά.

Το αστεράκι πλησίασε λίγο περισσότερο. Η λάμψη του μεγάλωσε. Το αστεράκι είδε τη γυναίκα να κατεβαίνει από το γαϊδουράκι. Κρατούσε την κοιλιά της που ήταν μεγάλη και στρογγυλή. Άραγε αυτή η γυναίκα θα γεννούσε εκεί στην ερημιά μόνη της; Το αστεράκι ανήσυχο πλησίασε ακόμη περισσότερο.

Η γυναίκα μπήκε σε μια σπηλιά της ερήμου. Ο άντρας στάθηκε απέξω. Όταν ακούστηκε το πρώτο κλάμα του μωρού, το αστεράκι ένιωσε την καρδιά του να σπαρταράει από χαρά. Αχ, πόσο ήθελε να δει αυτό το μωράκι. Πλησίασε ακόμη λίγο. Όλη η έρημος γύρω φωτίστηκε σαν να 'ταν μέρα.

Είδε μέσα στη σπηλιά τους τρεις γέροντες γονατιστούς μπροστά σε μια φάτνη, να προσφέρουν στο μωράκι σμύρνα, χρυσό και λιβάνι.

Ένα φως ξεχυνόταν γύρω από τη φάτνη και φώτιζε το ήρεμο πρόσωπο της μητέρας του μωρού. Το αστεράκι πρόλαβε να δει τα μάτια του μωρού που το κοίταζαν γλυκά. Τίποτε άλλο...

Έπειτα έσβησε σαν κεράκι και χάθηκε απ' τον ουρανό.

Ευγενία Φακίνου, «Το αστέρι των Χριστουγέννων», εκδ. Κέδρος

- Πώς ονόμασαν οι άνθρωποι το αστεράκι;
- Ποιους είδε το αστεράκι να περπατούν στην έρημο;
- Τι είδε το αστεράκι μέσα στη σπηλιά;
- Τι συνέβη στο αστεράκι στο τέλος της ιστορίας;
- Ποιοι νομίζεις ότι ήταν η γυναίκα που γέννησε, ο άντρας της και το μωρό που γεννήθηκε;

Αντίγραψε στο τετράδιό σου την πρόταση με τα έντονα γράμματα και μάθε να τη γράφεις σωστά.

Το παραμύθι που διάβασες αποτελείται από πολλές προτάσεις, άλλες μεγάλες και άλλες μικρές. Θυμήσου! Κάθε πρόταση αποτελείται από τουλάχιστον δύο μέρη. Το ένα δείχνει **ποιος κάνει κάτι** (π.χ. ο άντρας) και το άλλο δείχνει **τι κάνει** (π.χ. στάθηκε απέξω). Οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες, για να καταλάβεις μια πρόταση ή ένα κείμενο.

4 Ξαναδιάβασε τις υπογραμμισμένες προτάσεις του κειμένου 3 και συμπλήρωσε τον πίνακα.

Ποιος κάνει κάτι;		Τι κάνει;	
Ποιος το 'σκασε από το σπίτι του;		Τι έκανε το αστεράκι;	
Ποιος μπήκε σε μια σπηλιά της ερήμου;		Τι έκανε η γυναίκα;	
Ποιος στάθηκε απέξω;	Ο άντρας	Τι έκανε ο άντρας;	στάθηκε απέξω.

Πήγαινε στις σελίδες 76 και 77 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 6 και 7 .

5 Σύγκρινε τα παρακάτω ζευγάρια λέξεων και πες σε τι νομίζεις ότι μας χρησιμεύουν τα **α-**, **αν-** και **ξε-**.

διψώ – **ξε**διψώ

κινητός – **α**κίνητος

κακός – **ά**κακος

μπερδεύω – **ξε**μπερδεύω

κολλώ – **ξε**κολλώ

υπάκουος – **αν**υπάκουος

γνωστός – **άγ**νωστος

Μάθε να γράφεις σωστά τις παραπάνω λέξεις.

Πήγαινε στο Τετράδιο Εργασιών, στη σελίδα 77, και κάνε την άσκηση 8, για να δεις τι γίνεται στην Ανάποδη Χώρα.

6 Το παρακάτω κείμενο είναι από το βιβλίο που χάρισε η Γαλήνη στον Αρμπέν.

Ο δικός μας Αϊ-Βασίλης

Καλή του ώρα του Αϊ-Βασίλη με την κόκκινη φόρμα και την ολόλευκη γούνα, δε λέω... Μα, αυτός, μάτια μου, τι σχέση έχει με τον δικό μας τον Αϊ-Βασίλη τον σοφό, τον δάσκαλο; Το λένε και τα κάλαντα: «Βαστάει πένα και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι, και στο ραβδί του ακούμπησε να πει τ' αλφαβητάρι». Στα κάλαντα της Μυκόνου τον λένε... γραμματικό! «Κι αν είσαι και γραμματικός, πες μας την αλφαβήτα».

Και βέβαια ήτανε γραμματικός και πολύ σπουδαγμένος. Ένας από τους Τρεις Ιεράρχες. Κι έγραψε πάμπολλα συγγράμματα και έδωσε συμβουλές, πώς να διαβάζουν τα παιδιά, πόση αξία έχει το διάβασμα.

Τα έλεγα όλα αυτά με λόγια απλά στην εγγονή μου, όταν ξαφνικά μπήκε ο παππούς και είπε: «Από το πολύ νέφος δε φαίνεται η Αθήνα!».
Κι η εγγονή μου, που περιμένει τα δώρα της από τον καλό μας γραμματικό και δάσκαλο, ρώτησε με αγωνία: «Γιαγιάκα μου, λες να μην τη βρει την Αθήνα ο Αϊ-Βασίλης με τόσο πολύ νέφος;».

Αγγελική Βαρελά, περιοδικό «Συνεργασία», τ. 22, 1994-95

- Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις με τις οποίες περιγράφει η συγγραφέας τον «δικό μας» Αϊ-Βασίλη.
- Ξέρεις ποιοι είναι οι Τρεις Ιεράρχες;
- Πότε γιορτάζουν και οι τρεις μαζί;
- Γιατί φοβάται το κοριτσάκι ότι δε θα βρει ο Αϊ-Βασίλης την Αθήνα;

Συζητήστε στην τάξη για το νέφος στις μεγάλες πόλεις, τι είναι, πώς δημιουργείται και τι μπορούμε να κάνουμε, για να το αντιμετωπίσουμε.

7 Έλα τώρα να συμπληρώσουμε τον παρακάτω πίνακα. Παρατήρησε πού μπαίνει ο τόνος.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομαστική	η	χαρά	.....	θάλασσα	.....	ταυτότητα
Γενική	της	χαράς	ώρας	θάλασσας	ελπίδας	ταυτότητας
Αιτιατική	τη(ν)	.....	.....	.....	.....	.....
Κλητική	–	.....	ώρα	.....	.....	.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομαστική	οι	χαρές	.....	.....	ελπίδες	.....
Γενική	των	χαρών	ωρών	θαλασσών	ελπίδων	ταυτοτήτων
Αιτιατική	τις	.....	.....	.....	.....	.....
Κλητική	–	.....	ώρες	θάλασσες	.....	.....

8 Τα παιδιά έγραψαν στο σχολείο χριστουγεννιάτικες κάρτες. Χρειάστηκε όμως να χωρίσουν κάποιες λέξεις στο τέλος της σειράς.

Παρατήρησε πώς χώρισαν ο Λουκάς και η Γαλήνη τις λέξεις και **απάντησε** στις παρακάτω ερωτήσεις. Γράψε τις απαντήσεις στο τετράδιό σου.

- Πώς χωρίζονται δύο όμοια σύμφωνα;
- Πώς χωρίζονται τα δίψηφα σύμφωνα;
- Πώς χωρίζονται τα δίψηφα φωνήεντα;
- Πώς χωρίζεται ένα σύμφωνο που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα;

Αύριο Ανθολόγιο

Πήγαινε στο Τετράδιο Εργασιών στις σελίδες 78 και 79 και κάνε τις ασκήσεις 9, 10 και 11.

Μες στο μουσείο

ΕΝΟΤΗΤΑ 13

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να γράφεις σύντομα κείμενα που εξηγούν μια εικόνα, ένα σκίτσο, μια φωτογραφία, ένα αντικείμενο, έναν πίνακα ζωγραφικής.
- ✓ Να περιγράφεις ένα αντικείμενο.
- ✓ Να περιγράφεις έναν χώρο.
- ✓ Λέξεις για τα χρώματα και τα σχήματα.
- ✓ Να βρίσκεις επιρρήματα που σε βοηθούν να περιγράφεις τον χώρο.
- ✓ Να κλίνεις τα θηλυκά ουσιαστικά σε -η.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το αόριστο άρθρο.
- ✓ Να αναγνωρίζεις λέξεις που δηλώνουν έναν ήχο.

Χάρτης Πελοποννήσου
Χαλκογραφία
1686

Παλιά παιχνίδια από
τη συλλογή του παιδικού
μουσείου «Σταθμός»

Σκουλαρίκι καράβι
Δωδεκάνησα-Πάτμος
18ος αιώνας

Παρατήρησε τις εικόνες, διάβασε τις φράσεις και πες.

- Τι γράφουν οι μικρές καρτέλες;
- Σε τι χρησιμεύουν;

1 Στο λαογραφικό μουσείο οι τέσσερις φίλοι είδαν αυτό τον χώρο. Η δασκάλα τους τους διάβασε μια καρτέλα που εξηγούσε τι είναι.

Πατητήρι. Ο χώρος του πατητηριού είναι και αποθήκη, άλλοτε και υπνοδωμάτιο. Είναι άσπρος, γιατί είναι χτισμένος με ασβέστη και πορσελάνη. Είναι ο μοναδικός χώρος του σπιτιού όπου δεν μπορούν να φτιάξουν φωλιές τα ποντίκια. **Εδώ φυλάσσονται εργαλεία, σκεύη και τρόφιμα**. Εδώ κοιμούνται όμως και τα παιδιά, σε ένα ξύλινο πατάρι, το «ταβλωτό». Το δωμάτιο χρησιμοποιείται πολύ κατά τον τρύγο. Τότε καθαρίζουν τα βαρέλια και ασβεστώνουν το πατητήρι και το δοχείο όπου θα πέσει ο χυμός των σταφυλιών, ο μούστος. Το πάτημα αναλαμβάνει ο «πατητής», οι κινήσεις του είναι σαν να χορεύει. Από τον πρώτο μούστο φτιάχνονται γλυκίσματα, μουσταλευριά και πετιμέζι.

- Έχεις επισκεφτεί ποτέ κάποιο λαογραφικό μουσείο;
- Τι υπάρχει σε ένα λαογραφικό μουσείο; Γιατί;
- Έχεις επισκεφτεί κάποιο άλλο μουσείο;

- Με τι είναι χτισμένο το πατητήρι;
- Τι χρώμα έχει;
- Τι έχει μέσα;
- Τι κάνουν μέσα στο πατητήρι;

Ψάξε στο λεξικό τις λέξεις **πατητήρι, πορσελάνη, μούστος** και **πετιμέζι**.

Μάθε να γράφεις σωστά την πρόταση με τα έντονα γράμματα.

Για να περιγράψεις έναν χώρο, μπορείς να πεις για το **σχήμα** του, το **μέγεθός** του, το **χρώμα** του και για το **τι υπάρχει μέσα** σε αυτόν, ξεκινώντας από τη μια πλευρά του και φτάνοντας έως την άλλη. Μπορείς ακόμη να πεις **σε τι χρησιμεύει** ο χώρος αυτός.

2 Στο λαογραφικό μουσείο τα παιδιά είδαν πολλά αντικείμενα. Ενώ τα έβλεπαν, η δασκάλα τούς εξηγούσε.
Διάβασε τι γράφουν οι καρτέλες και τι είπε η δασκάλα και σύγκρινέ τα. Οι καρτέλες ή τα λόγια της δασκάλας έχουν λιγότερες λέξεις;

Φιγούρα Καραγκιόζη
του Σπ. Κούζαρου
Αθήνα 1979

Ασημένιο καντήλι
από την Κωνσταντινούπολη
18ος αιώνας

Αυτό είναι μια φιγούρα του Καραγκιόζη ή, όπως το λέμε, του θεάτρου σκιών. Η φιγούρα ονομάζεται «Ο Κολοκοτρώνης έφιππος», δηλαδή πάνω σε άλογο. Τη ζωγράφισε ο καραγκιοζοπαίχτης Σπύρος Κούζαρος το 1979 στην Αθήνα.

Αυτό είναι ένα καντήλι ασημένιο από την Κωνσταντινούπολη. Φτιάχτηκε στα τέλη του 18ου αιώνα.

Οι σύντομες φράσεις που δίνουν πληροφορίες γι' αυτό που βλέπουμε λέγονται **λεζάντες**.

Στις σελίδες 7, 8 και 9 του Τετραδίου Εργασιών, στις ασκήσεις 1, 2, 3 και 4 μπορείς να γράψεις λεζάντες.

3 Η Χαρά γράφτηκε συνδρομήτρια στο «Λαλουσάκι», την εφημεριδούλα του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης. Εκεί διάβασε για τις νεροσφυρίχτρες.

Η νεροσφυρίχτρα

Ένα από τα πιο αγαπημένα παιχνίδια των παιδιών στα παλιότερα χρόνια ήταν η νεροσφυρίχτρα. Είναι ένα είδος σφυρίχτρας που έχει σχεδόν σφαιρικό σχήμα, χαμηλό ποδαράκι, λαιμό και στόμιο πολύ ανοιχτό. Η συγκεκριμένη, μάλιστα, είναι ζωγραφισμένη με λουλούδια. Πλάγια και στο ύψος του χερουλιού ξεκινά ένα μικρό πήλινο σωληνάκι από όπου κανείς σφυρίζει.

Όταν η νεροσφυρίχτρα είναι άδεια και κάποιος φυσήξει από το σωληνάκι, ακούγεται ένα συνεχές σφύριγμα. Όταν όμως είναι γεμάτη νερό, οι φυσαλίδες του αέρα που περνούν από το νερό αναδίδουν ένα είδος γαργαρίσματος που μοιάζει με κελάηδημα πουλιού. Τότε λένε ότι «η λαλίτσα **γουργουρίζει**».

Εφημερίδα «Το λαλουσάκι» του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, τ. 170, Μάιος 2004

Μάθε να γράφεις σωστά την πρώτη πρόταση του κειμένου.

Μπορείς να υπογραμμίσεις με **κόκκινο** τις φράσεις που περιγράφουν **το σχήμα** της νεροσφυρίχτρας, με **πράσινο** τις φράσεις που περιγράφουν **τα σχέδια** που έχει ζωγραφισμένα πάνω της, και με **μπλε** τις φράσεις που περιγράφουν **τον ήχο** της;

Όταν περιγράφουμε ένα αντικείμενο, δεν ξεχνούμε να πούμε **τι είναι, σε τι χρησιμεύει,** το **σχήμα** του, το **χρώμα** του, το **μέγεθός** του, το **υλικό** από το οποίο είναι φτιαγμένο, τα **σχέδια** που έχει.

Για να περιγράψεις και εσύ αντικείμενα, κάνε τις ασκήσεις 5 και 6 στη σελίδα 9 του Τετραδίου Εργασιών.

4 Για να γίνεις μικρός λαογράφος, γράψε σε μια λευκή σελίδα έθιμα που γνωρίζεις, λαϊκά παραμύθια, παραδόσεις ή αινίγματα που άκουσες, παιχνίδια που έπαιζαν οι μεγαλύτεροι. Συγκεντρώστε όλες τις σελίδες και φτιάξτε ένα βιβλίο ή, αν θέλετε, στείλτε ό,τι γράψατε στο «Λαλουσάκι», για να το δημοσιεύσει.

5

Βάγια, στο «Λαλουσάκι» γράφει ότι η νεροσφυρίχτρα **γουργουρίζει**. Και η κοιλιά μας λέμε ότι γουργουρίζει!

Υπάρχουν και άλλες πολλές λέξεις που δηλώνουν έναν ήχο.

Τέτοιες λέξεις θα βρεις στο Τετράδιο Εργασιών, στη σελίδα 10, στις ασκήσεις 7 και 8 .

6 Τι θα λέγατε να κάνετε μια **λαογραφική έκθεση** στο σχολείο σας; Ζητήστε από τους μεγαλύτερους να σας δανείσουν αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν παλιά. Έπειτα γράψτε τις λεζάντες. Θα μπορούσατε μάλιστα να οργανώσετε μια εκδήλωση για τα εγκαίνια της έκθεσής σας και να καλέσετε γονείς, δασκάλους και άλλους μαθητές. Πώς θα τους καλέσετε; Πώς θα αναγγείλετε το γεγονός; Πώς θα θυμάστε ποιος σας δάνεισε τα πράγματα;

7

Βάγια, έχω μια απορία.
Γιατί άλλοτε λέμε «**μια** έκθεση» και άλλοτε «**η** έκθεση»;
Σε τι διαφέρουν τα άρθρα **ο**, **η**, **το** από τα **ένας**, **μια**, **ένα**;

Τα **ένας**, **μια**, **ένα** είναι άρθρα
που χρησιμοποιούμε για ένα πρόσωπο,
ζώο ή πράγμα το οποίο δεν είναι
συγκεκριμένο.
Γι' αυτό τα λέμε **αόριστα άρθρα**.

Για σκέψου! Θα μπορούσες ποτέ να πεις
«**ένα** σπίτι μου», για να μιλήσεις για **το** σπίτι σου;
Όμως πρόσεχε! Το αόριστο άρθρο **έχει μόνο ενικό αριθμό**.
Όταν θέλεις να μιλήσεις για πολλά αόριστα πρόσωπα,
ζώα ή πράγματα, δε βάζεις κανένα άρθρο.

Συμπλήρωσε τα κενά με το αόριστο άρθρο και θα μάθεις τι είδε η Γαλήνη στο λαογραφικό μουσείο.
Μην ξεχάσεις να βάλεις κεφαλαίο γράμμα όπου χρειάζεται.

Στο λαογραφικό μουσείο ήταν ..... κύριος που έδειχνε στα παιδιά πώς να φτιάχνουν μουσικά όργανα. ..... κυρία ύφαινε σε ..... αργαλειό ..... μάλλινο κιλίμι. Δίπλα της υπήρχαν φωτογραφίες που έδειχναν πώς να φτιάχνεις τα κρόσσια ..... κουβέρτας. ..... τεχνίτης σκάλιζε τη λαβή ..... ασημένιου ξίφους.

8 Ο Αρμπέν διαβάζει σε μια προθήκη: «**Κάλτσες γυναικείες βαμβακερές – Πυργί Χίου – Τέλη 19ου αιώνα**».
Λέει στη Χαρά, που ήταν πίσω του:

«Κοίτα αυτές τις κάλτσες, έχουν σχεδόν όλα τα χρώματα και τα σχήματα. Έχουν, από πάνω προς τα κάτω, **κόκκινα** τρίγωνα, **μαύρους** μαιάνδρους και **πράσινους** κύκλους μέσα σε **πορτοκαλί** ρόμβους. Αλλού υπάρχουν **μπλε** αστέρια πάνω σε **θαλασσί** και **άσπρα** τετράγωνα, **κίτρινα** φύλλα και από πίσω το **μοβ**. Εδώ και εκεί είναι πλεγμένα **καφέ** λουλούδια πάνω στο **ροζ**, και κάτω κάτω, στις φτέρνες και στα δάχτυλα, υπάρχουν ρίγες **θαλασσί**, **κόκκινες**, **γκρι**, **πορτοκαλί**, **πράσινες** και **καφέ**».

Χώρισε **τα χρώματα** του κειμένου σε εκείνα **που κλίνονται** και σε εκείνα που **δεν κλίνονται** και γράψ' τα από κάτω.

Κλίνονται τα: ....

....

.....

Δεν κλίνονται τα: ....

....

.....

Μάθε να τα γράφεις σωστά.

Μπορείς τώρα να γράψεις **τα σχήματα** που αναφέρει ο Αρμπέν;

....

....

Μάθε να τα γράφεις σωστά.

Οι υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου σε βοηθούν να πεις **πού** βρίσκεται κάτι. Μπορείς να τις αντιγράψεις εδώ;

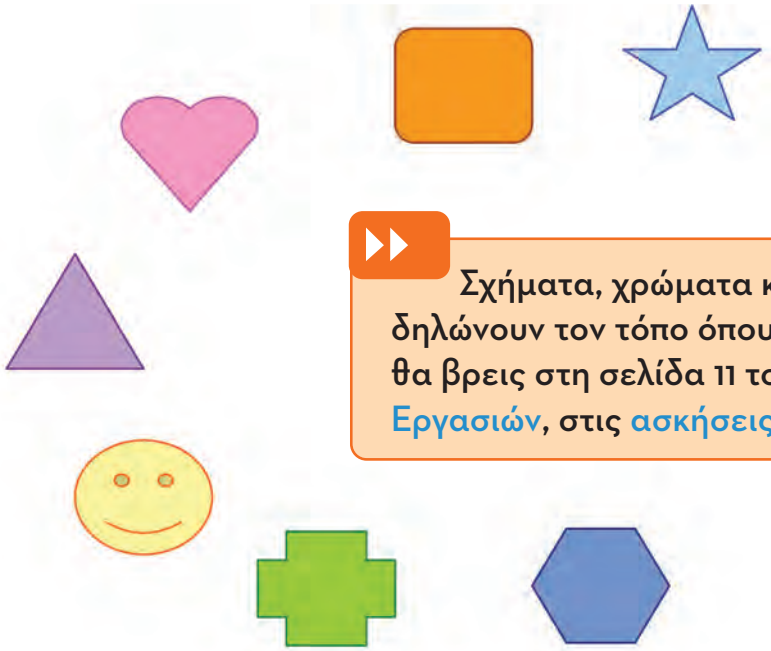
....

....

.....

Οι λέξεις αυτές λέγονται **τοπικά επιρρήματα**.
Ξέρεις άλλες τέτοιες λέξεις,
που δείχνουν πού βρίσκεται κάτι;

Σχήματα, χρώματα και λέξεις που δηλώνουν τον τόπο όπου βρίσκεται κάτι θα βρεις στη σελίδα 11 του Τετραδίου Εργασιών, στις ασκήσεις 9 και 10.

9 Διάβασε το παρακάτω ποίημα.

Ήλιος

Βγήκες, ήλιε, κι έλαμψες
κι έλαμψε η πλάση,
ουρανοί και θάλασσες
και βουνά και δάση.

Ήλιος το καθάριο φως
λάμπει στην καρδιά μου
και η λύπη και το ψέμα
φεύγουνε μακριά μου.

Βασίλης Ρώτας

Μπορείς να συμπληρώσεις τον πίνακα με τις λέξεις που λείπουν;

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	η	γραμμή	λύπη	ζάχαρη
Γενική	της	.....	.....	.....
Αιτιατική	τη(ν)	γραμμή	.....	.....
Κλητική	–	.....	λύπη	ζάχαρη
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	γραμμές	.....	ζάχαρες
Γενική	των	γραμμών	λυπών	.....
Αιτιατική	τις	.....	.....	ζάχαρες
Κλητική	–	.....	λύπες	.....

Κάνε τώρα τις ασκήσεις 11 και 12 στις σελίδες 11 και 12 του Τετραδίου Εργασιών.

ΟΛΗ Η ΠΑΡΕΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ!

Αγαπητέ φίλε Αλέξανδρε,
Θα χαρώ πολύ να σε δω στο party μου που
θα γίνει στις 11 του μήνα Φεβρουαρίου
ημέρα Σάββατο και ώρα 5.
Η διεύθυνση είναι Βισβίζη 20
και το είναι 25510-13501

Σε περιμένω με χαρά

Βλάσης

Γ Σ

Θα χαρούμε πολύ να σας έχουμε κοντά μας
στο γάμο μας το Σάββατο 21 Αυγούστου 1999
και ώρα 7.30 μ.μ. στον Ιερό Ναό
Αγίων Αναργύρων
στην Αρχαία Κόρινθο.

Γιάννης - Σαντίνα

Με προσκαλούν και προσκαλώ

ΕΝΟΤΗΤΑ 14

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να διαβάζεις και να καταλαβαίνεις προσκλήσεις και ευχετήριες κάρτες.
- ✓ Να γράφεις και εσύ προσκλήσεις και ευχετήριες κάρτες.
- ✓ Να ξεχωρίζεις τις λέξεις ή τις φράσεις που μας δείχνουν **πού** και **πότε** γίνεται κάτι.
- ✓ Ποια ρήματα τελειώνουν σε **-αίνω** και ποια σε **-ένω**.
- ✓ Τι είναι τα αριθμητικά.
- ✓ Να γράφεις και να λες σωστά την ημερομηνία και την ώρα.
- ✓ Τις λέξεις που δηλώνουν συγγενικά πρόσωπα.

Παρατήρησε τις εικόνες, διάβασε τι γράφουν και πες.

- Μπορείς να φανταστείς τι είναι;
- Πώς το κατάλαβες;

- Μοιάζουν κάποιες από αυτές τις κάρτες μεταξύ τους; Ένωσέ τες.
- Ποιες λέξεις σε βοήθησαν να το καταλάβεις;

- Έχεις λάβει ποτέ τέτοιες κάρτες;
- Έχεις στείλει ποτέ τέτοιες κάρτες;

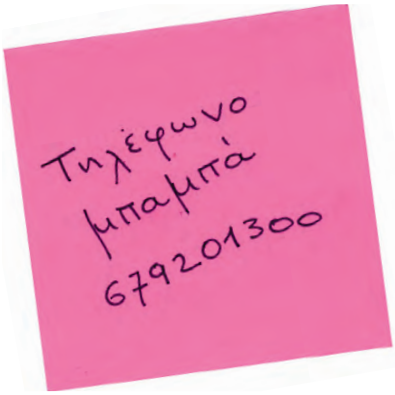
- Ορισμένες από αυτές τις κάρτες είναι παλιές. Τις έστελναν οι παππούδες μας και οι προπαππούδες μας. Μπορείς να βρεις ποιες;
- Πώς το κατάλαβες;

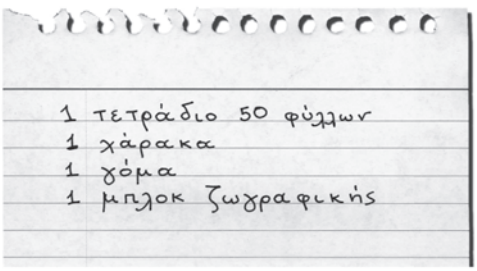
1 Τα γενέθλια της Χαράς

Το τηλέφωνο χτύπησε πέντε φορές. Η μαμά της Μαρίας σήκωσε το ακουστικό.
«Λέγετε!» είπε με δυνατή φωνή.
«Γεια σας! Είμαι η Χαρά... Θέλω να καλέσω τη Μαρία στα γενέθλιά μου!» είπε η Χαρά με δισταγμό. «Δεν ήρθε στο σχολείο και δεν...»
Η Χαρά σταμάτησε για λίγο. Πήρε μια βαθιά ανάσα και συνέχισε: «Εεε... θέλω να την καλέσω στα γενέθλιά μου, στο σπίτι μου, στην οδό... Αγγελάκη 13».
Η Χαρά δε θυμόταν τι έπρεπε να πει, ντράπηκε και έκλεισε βιαστικά το τηλέφωνο. Μόλις το έκλεισε, της ήρθε μια ιδέα! Μέσα στη σάκα της είχαν μείνει μερικές ακόμη προσκλήσεις... Την αναποδογύρισε βιαστικά.
Τότε άρχισαν να πέφτουν από αυτή διάφορα χαρτάκια.

- Τι έπεσε από τη σάκα της Χαράς;
- Ποιο από αυτά της χρειάζεται, για να θυμηθεί τι πρέπει να πει στη μαμά της Μαρίας; Πώς το κατάλαβες;
- Πότε είναι το πάρτι γενεθλίων της Χαράς; Τι ώρα;
- Πού καλεί τους φίλους της;
- Τι πρέπει να κάνει τώρα η Χαρά, για να καλέσει τη Μαρία στα γενέθλιά της;
- Εσύ, αν ήθελες να καλέσεις παιδιά στο σπίτι σου, τι θα έκανες;

2 Στην τάξη της Χαράς όλοι κάνουν συλλογές. Ο Αρμπέν μαζεύει ημερολόγια, ο Λουκάς γραμματόσημα. Και η Γαλήνη;
Διάβασε προσεκτικά και απάντησε στις ερωτήσεις.

Ελάτε ΟΛΟΙ στη γιορτή βιβλίου
στο Πνευματικό Κέντρο
του Δήμου Θεσσαλονίκης
στις 8 Μαΐου.
Η γιορτή θα ξεκινήσει στις 17.00
με βιβλιοπαρουσιάσεις
και άλλες εκδηλώσεις.

Θα είναι μεγάλη χαρά για μας
να έρθετε στον γάμο μας που θα γίνει
την Κυριακή 25 Απριλίου και ώρα 19.00
στον ιερό ναό του Αγ. Βασιλείου στην Τρίπολη.

Νίκος Αρχοντόπουλος - Γεωργία Κουνελάκη

Σας καλούμε στην αποκριάτικη γιορτή
του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου
που θα γίνει την Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου στις 11.00 π.μ.
στην αίθουσα τελετών του σχολείου μας.

Οι μαθητές του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου

Αντίγραψε την πρόσκληση για την αποκριάτικη γιορτή στο τετράδιό σου και μάθε να τη γράφεις σωστά.

- Τι είναι αυτά που μαζεύει η Γαλήνη;
- Ποιος έγραψε την κάθε πρόσκληση;
- Ποιες πληροφορίες υπάρχουν σε όλες τις προσκλήσεις;

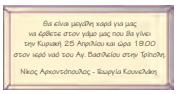
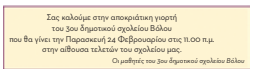
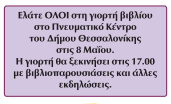
3 **Θέλετε να παίξουμε ένα παιχνίδι στην τάξη;**
Όποιο παιδί θέλει μπορεί να κάνει ότι τηλεφωνεί σε κάποιο συμμαθητή του, για να τον καλέσει στα γενέθλιά του.

Μπορείτε να ηχογραφήσετε αυτές τις τηλεφωνικές συνομιλίες και στη συνέχεια να τις ακούσετε προσεκτικά και να πείτε αν ξεχάσατε να δώσετε κάποιες χρήσιμες πληροφορίες.

4 **Ξαναδιάβασε προσεκτικά όλες τις προσκλήσεις των σελίδων 58 και 59.** Έπειτα γράψε **πότε** και **πού** γίνονται τα γενέθλια, οι εκδηλώσεις, οι γάμοι κτλ.

	Πότε;	Πού;
 Θα είναι μεγάλη χαρά για μας να έρθετε στον γάμο μας που θα γίνει την Κυριακή 25 Απριλίου και ώρα 19.00 στον ιερό ναό του Αγ. Βασιλείου στην Τρίπολη. Νίκος Αρκοντόπουλος - Ειρήνη Καναδάκη		
 Σας καλούμε στην αποκριάτικη γιορτή του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου που θα γίνει την Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου στις 11.00 π.μ. στην αίθουσα τελετών του σχολείου μας. Οι μαθητές του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου		
 Σε περιμένω στο πάρτι που θα κάνω για τα γενέθλιά μου το Σάββατο 22 Ιανουαρίου στις 8.00 μ.μ. Θα μαζευτούμε στο σπίτι μου στην οδό Αρχιμήδους 13. Χαρά Σωτηρίου		
 Ελάτε ΟΛΟΙ στη γιορτή βιβλίου στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Θεσσαλονίκης στις 8 Μαΐου. Η γιορτή θα ξεκινήσει στις 17.00 με βιβλιοπαρουσιάσεις και άλλες εκδηλώσεις.		

Τελικά όλες οι προσκλήσεις γράφουν **πότε** και **πού** γίνεται κάτι!

Για να γράψεις και εσύ προσκλήσεις, πήγαινε στη σελίδα 13 του Τετραδίου Εργασιών στις ασκήσεις 1 και 2.
Μετά δες την άσκηση 3 στη σελίδα 14.

5 Η τάξη σας αποφάσισε να οργανώσει μια έκθεση ζωγραφικής. Χωριστείτε σε ομάδες και φτιάξτε μια πρόσκληση, για να καλέσετε παιδιά από άλλα σχολεία ή άλλες πόλεις.
Μην ξεχάσετε να γράψετε στην πρόσκληση όλες τις αναγκαίες πληροφορίες και να τη στολίσετε με ζωγραφιές.

6 Την επόμενη μέρα ο Αρμπέν έφερε στο σχολείο κάποια από τα ημερολόγια που μαζεύει, για να αποφασίσουν όλοι μαζί πότε θα ξαναπάνε σε μουσείο.
Παρατήρησε τα ημερολόγια. Είναι όλα ίδια; Τι γράφουν;

Παγκόσμιες Ημέρες (Π.Η.)

21/2	Π.Η. Μητρικής Γλώσσας
22/3	Π.Η. για το Νερό
27/3	Π.Η. Θεάτρου
2/4	Π.Η. του Παιδικού Βιβλίου
7/4	Π.Η. Υγείας
18/5	Π.Η. των Μουσείων
31/5	Π.Η. κατά του Καπνίσματος
5/6	Π.Η. Περιβάλλοντος
21/6	Π.Η. της Μουσικής
21/9	Π.Η. Ειρήνης
5/10	Π.Η. για τους Δασκάλους
3/12	Π.Η. για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
10/12	Π.Η. Ανθρώπινων Δικαιωμάτων
11/12	Π.Η. του Παιδιού
18/12	Π.Η. για τους Μετανάστες

Στον Αρμπέν αρέσει να παίζει με τα ημερολόγια.
Παίξε και εσύ με αυτά στο Τετράδιο Εργασιών, στις ασκήσεις 4 και 5 στις σελίδες 14 και 15.

7

Η Χαρά είδε τη συλλογή προσκλήσεων της Γαλήνης και τη συλλογή ημερολογίων του Αρμπέν και τους κάλεσε στο σπίτι της, για να τους δείξει τη δική της συλλογή. Άνοιξε το πολύχρωμο κουτί της και να τι έβγαλε:

Μάθε να γράφεις σωστά τις ευχές της θείας Ελένης.

- Τι μαζεύει η Χαρά;
- Πώς το κατάλαβες;
- Ποιος έγραψε την κάθε κάρτα; Σε ποιον την έστειλε; Για ποιο λόγο ήθελε να ευχηθεί;
- Εσύ έχεις λάβει ποτέ τέτοιες κάρτες;
- Έχεις γράψει τέτοιες κάρτες; Σε ποιον; Τι του ευχήθηκες;

♥ **Ποια ευχή τραγουδούμε συνήθως στα γενέθλια κάποιου;**
♥ **Θέλετε να τη γράψουμε στον πίνακα της τάξης, για να την αντιγράψετε στο τετράδιό σας;**

Για να γράψεις ευχετήριες κάρτες, πήγαινε στο Τετράδιο Εργασιών στη σελίδα 16, στις ασκήσεις 6 και 7.

8 Διάβασε τώρα το παρακάτω κείμενο.

Το μυστικό τραγούδι της Μάτας

Έτριψε βιαστικά τα δόντια της με την οδοντόβουρτσα κι έτρεξε στο κρεβάτι της. Σ' ένα λεπτό μπήκε κι ο μπαμπάς.

– Καληνύχτα κοριτσάκι, είπε, και... φυσικά να τα εκατοστίσεις.

«Καληνύχτα» έγνεψε η Μάτα και κρυφογέλασε. Όλο «φυσικά» και «φυσικά» έλεγε ο μπαμπάς: φυσικομπαμπάς σκέτος.

Αμέσως μετά, «τσακ τσακ» τα τακουνάκια της μαμάς.

– Καληνύχτα, Μάτα μου, να τα εκατοστίσεις, χιλιόχρονη, είπε.

«Καληνύχτα, μαμά» έγνεψε η Μάτα κι έκλεισε τα μάτια της.

Μόλις έκλεισε πίσω της η πόρτα, η Μάτα πετάχτηκε σαν ελατήριο. Έτρεξε και κλείδωσε και βιαστικά τράβηξε στο κρεβάτι της όλα της τα δώρα: πακέτα με παπούτσια και κούκλες, σακούλες με μπουφάν και χρυσές κορδελίτσες, καινούριο σκουφί και κασκόλ... και φυσικά, τα απαραίτητα βιβλία της νονάς. Αχ! Αυτή η νονά! Κοντεύει να της γεμίσει τα ράφια.

Όμορφα που ήταν απόψε, κι η τούρτα τεράστια, ολόασπρη σαν χιονισμένο βουνό γεμάτη σαντιγί και ανανάδες και πάνω να γράφει: «Να τα εκατοστίσεις», και εννέα κεράκια που τα έσβησε μεμιάς! Κι όλοι τραγούδησαν το τραγούδι, κι όταν τελείωσαν η Μάτα έγνεψε σε όλους «ευχαριστώ».

Ειρήνη Μάρρα, «Το μυστικό τραγούδι της Μάτας», εκδ. Κέδρος, εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη

- Πόσες ευχές βρίσκεις μέσα στο κείμενο;
- Ποιος εύχεται κάθε φορά; Σε ποιον;
- Πώς απαντά η Μάτα στις ευχές; Γιατί;

Μάθε να γράφεις σωστά τη φράση με τα έντονα γράμματα.

Σκέψου και εσύ μια δική σου ευχή για τη Μάτα και γράψε τη στο τετράδιό σου. Μην ξεχάσεις να την υπογράψεις.

9 Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Τα γενέθλια της Χαράς

Η Χαρά στα γενέθλιά της κάλεσε όλη την τάξη της, δηλαδή **είκοσι πέντε** συμμαθητές και συμμαθήτριές της. Τελικά από την τάξη της ήρθαν **δεκαέξι** παιδιά, **εφτά** αγόρια και **εννιά** κορίτσια. Ήρθαν όμως ακόμη **τέσσερα** παιδιά από τη γειτονιά της και **τρία** ξαδελφάκια της.

Στις **5.30** όλοι ήταν εκεί. Ο καιρός ήταν καλός και το πάρτι έγινε στην αυλή. Έπαιξαν **έντεκα** φορές κρυφτό, **πέντε** φορές «μήλα» και **έξι** φορές κυνηγητό.

Γύρω στις **6.45** κουράστηκαν πια να τρέχουν και κάθισαν να φάνε. Έφαγαν στην αρχή **σαράντα τέσσερα** κεφτεδάκια και **δύο** σακούλες πατατάκια. Έπειτα δοκίμασαν τα **είκοσι δύο** γλυκά που είχε ετοιμάσει η μαμά της Χαράς.

Κατά τις **7.15** έφεραν **μία** τεράστια τούρτα. Είχε πάνω **οχτώ** κεράκια, **τέσσερις** ζαχαρωτούς πιγκουίνους και **ένα** γατάκι.

Η Χαρά χρειάστηκε να φυσήξει **τρεις** φορές, για να σβήσει όλα τα κεράκια. Όταν η ώρα πήγε **8.00**, οι γονείς των παιδιών άρχισαν να έρχονται σιγά σιγά. Στις **9.20** όλοι είχαν φύγει.

- Πρόσεξε τις **μπλε** λέξεις. Τι κοινό έχουν;
- Πώς αλλιώς θα μπορούσες να τις γράψεις;
- Πρόσεξε αυτά που είναι γραμμένα με **κόκκινο**.
- Τι μας δείχνουν; Μπορείς να τα διαβάσεις;

Μάθε να γράφεις σωστά την υπογραμμισμένη πρόταση του κειμένου.

Στο Τετράδιο Εργασιών, στις ασκήσεις 8 και 9 στις σελίδες 17, 18 και 19, θα βρεις πολλούς αριθμούς για να γράψεις!

10 Διάβασε τα παρακάτω στιχάκια.

Κόσμος **μπ**αίνει, κόσμος **βγ**αίνει
και **ανεβοκατεβ**αίνει
και κανένας δε **σωπ**αίνει!
Όλοι τρώνε, δε **χορτ**αίνουν,
από το φαΐ **παχ**αίνουν,
και τα πιάτα δεν τα **πλ**ένουν.
Μα εγώ δεν **καταλαβ**αίνω
νηστική γιατί όλο **μ**ένω,
και **μικρ**αίνω και **λεπτ**αίνω
και τη ζώνη μου **μαθ**αίνω
όλο πιο σφιχτά να **δ**ένω!

- Διάβασε τώρα στα παραπάνω στιχάκια μόνο τα ρήματα και πρόσεξε πώς τελειώνουν.
- Πώς γράφονται τα περισσότερα;

Γράφονται με .....

- Υπάρχουν στα παραπάνω στιχάκια κάποια ρήματα που δε γράφονται με **-αίνω**;

Ποια; ....

Μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις με τα έντονα γράμματα.

Πήγαινε στη σελίδα 19 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 10.

EXPRESS
ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ
EXPRES
HELLAS
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ
BY AIR MAIL-PAR AVION

Α.Ε. ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ
7255/2 ALYS GR
292729 SIMI GR
ΑΟΚ 1
ΣΥΜΗΣ 3 21 18/4 1350
01/2516642
ΙΩΑΝΝΗ ΚΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΒΑΓΕΝΑ
ΠΟΣ 5
111 46 ΑΘΗΝΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΜΗ Η ΣΚΕΨΗ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΗΣ
COL 3 01/2516642 38
1 T1/14509
7255/2 ALYS GR
292729 SIMI GR

BY AIR MAIL
PAR AVION
ΚΥΠΡΟΣ

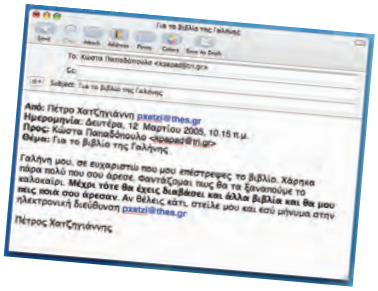

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να διαβάζεις και να καταλαβαίνεις επιστολές και μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- ✓ Να γράφεις και εσύ επιστολές και μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- ✓ Πότε χρησιμοποιούμε πληθυντικό αριθμό (πληθυντικό ευγενείας), όταν μιλούμε ή γράφουμε σε κάποιον.
- ✓ Το ρήμα **έχω**.
- ✓ Να καταλαβαίνεις τι σημαίνουν οι σύνθετες λέξεις και να φτιάχνεις και εσύ τέτοιες λέξεις.
- ✓ Λέξεις που έχουμε δανειστεί από άλλες γλώσσες.

Παρατήρησε τις εικόνες, διάβασε και πες.

- Τι βλέπεις; Τι είναι καθένα από αυτά; Πώς το κατάλαβες;
- Γιατί κολλούμε γραμματόσημα στους φακέλους;
- Από πού αγοράζουμε γραμματόσημα;
- Τι φαντάζεσαι ότι γράφουν οι σφραγίδες του ταχυδρομείου;
- Ξέρεις τι είναι συλλογή γραμματοσήμων;
- Πώς στέλνουμε ένα γράμμα;
- Πώς στέλνουμε ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου;
- Πώς στέλνουμε ένα τηλεγράφημα;
- Πώς στέλνουμε ένα φαξ;

1 Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Αγαπητή μου φώκια Μονάχους,

Χτες μόλις έμαθα ότι υπάρχεις, ότι σε λένε Μονάχους κι ότι είσαι από τα σπάνια είδη που ζουν στις ελληνικές θάλασσες. Το έμαθα από την τηλεόραση. Ομολογώ ότι γοητεύτηκα μαζί σου. Σε είδα να κάθεσαι ακίνητη, σαν μαγεμένη, πάνω στα βράχια και ν' ακούς τους ψαράδες να τραγουδούν θαλασσινούς καημούς. Έμαθα ακόμη ότι αγαπάς τις Βόρειες Σποράδες.

Κάποιοι έχουν προτείνει να γίνουν τα νησιά που αγαπάς, ένα θαλασσινό πάρκο που να προστατεύεται, να **έχεις** κι εσύ ένα μέρος δικό σου, ένα σπίτι. Για όλα αυτά σου έγραψα. Ας γράψω, λέω, στη φίλη μου τη φώκια. Σου έγραψα όμως και για κάτι άλλο. Στη Ρόδο οι επιστήμονες είπαν ότι την άνοιξη χρησιμοποιείς ένα δικό σου λεξιλόγιο που αποτελείται από δεκάξι περίπου ήχους-λέξεις. Πες μου, είναι αλήθεια; Και ποιες λέξεις είναι αυτές; Εμείς οι άνθρωποι, φώκια Μονάχους, **έχουμε** ένα πολύ πλούσιο λεξιλόγιο. Γιατί τάχα δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε; Μήπως μπορείς να μας δανείσεις το δικό σου λεξιλόγιο; Μήπως μπορείς να μας μάθεις πώς μπορούμε με δεκάξι λέξεις να ζούμε αρμονικά και να μη φαγωνόμαστε;

Με μεγάλο θαυμασμό και φιλικούς χαιρετισμούς
Αγγελική Βαρελλά

Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά, ανθολογία «Καλημέρα φύση», εκδ. Σμυρνιωτάκη

- Τι είναι το παραπάνω κείμενο; Παραμύθι ή κάτι άλλο;
- Ποιος το έγραψε; Πώς το κατάλαβες;
- Σε ποιον το έγραψε; Πώς το κατάλαβες;
- Τι του λέει;
- Εσύ έχεις στείλει ποτέ γράμμα σε φίλο σου ή σε κάποιον άλλο; Τι ήθελες να του πεις;

Μάθε να γράφεις σωστά την πρόταση με τα έντονα γράμματα.

2 Η συγγραφέας του προηγούμενου γράμματος το έβαλε στον παρακάτω φάκελο. Δες τον φάκελο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Αγγελική Βαρελλά
Άνδρου 17, Κηφισιά
Τ.Κ. 14262, Αθήνα

Φώκια Μονάχους
Βόρειες Σποράδες

- Ποιος έστειλε αυτό το γράμμα;
- Σε ποιον;
- Πού μένει ο αποστολέας;
- Πού μένει ο παραλήπτης;

Τα **γράμματα** λέγονται και **επιστολές**!
Αν θέλεις να το δεις και εσύ, άνοιξε το λεξικό σου!

Αποστολέας είναι αυτός που γράφει και **αποστέλλει** το γράμμα.

Παραλήπτης είναι αυτός που θα πάρει το γράμμα, αυτός που θα το ..... .

Αντίγραψε στο τετράδιό σου τα λόγια της Βάγιας που σου λένε τι είναι ο αποστολέας και ο παραλήπτης και μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις: επιστολή, αποστολέας, αποστέλλω, παραλήπτης, παραλαμβάνω.

Πήγαινε στη σελίδα 21 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 1 .

Δε θα ήταν ωραία ιδέα να αλληλογραφείτε και να γνωριστείτε
με τη δευτέρα τάξη ενός σχολείου που βρίσκεται μακριά από το δικό σας;
Συζητήστε πώς θα μπορούσατε να το κάνετε.
Έχετε φίλους ή ξαδέλφια που μένουν
σε άλλο χωριό, σε άλλη πόλη ή σε άλλη χώρα;

3 Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

Το ρήμα **έχω**	
Εγώ **έχω**	Εμείς .....
Εσύ	Εσείς **έχετε**
Αυτός / αυτή / αυτό	Αυτοί / αυτές / αυτά .....

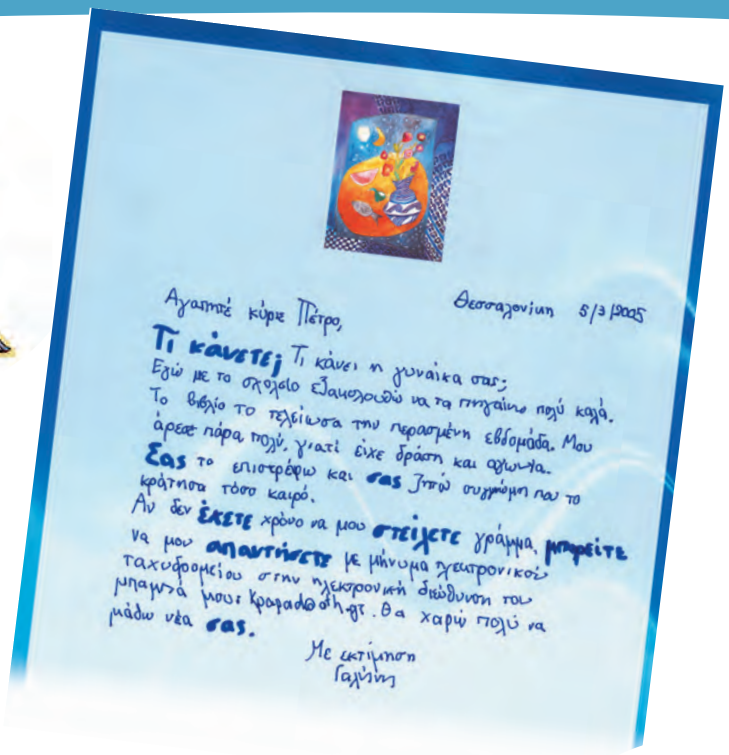
Μάθε να γράφεις σωστά το ρήμα έχω.

Τώρα που έμαθες το ρήμα έχω, πήγαινε στο Τετράδιο Εργασιών στη σελίδα 22, για να βοηθήσεις τον Λουκά να κάνει την άσκηση 2.

4 Ο κύριος Πέτρος και η Γαλήνη με την οικογένειά της περνούν πάντα τις διακοπές τους στο ίδιο μέρος. Ο κύριος Πέτρος δάνεισε φέτος στη Γαλήνη το βιβλίο «Ο κύριος Αύριο-βράδυ» του Χρήστου Μπουλώτη. Αφού το διάβασε, η Γαλήνη το επιστρέφει στον κύριο Πέτρο, όπως του είχε υποσχεθεί. Μαζί με το βιβλίο τού στέλνει και ένα γράμμα. **Διάβασέ το στη διπλανή σελίδα.**

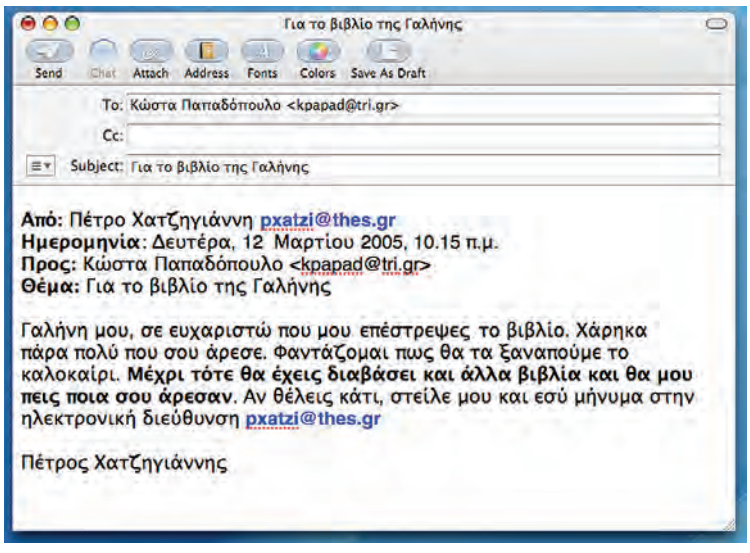
Αγαπητέ κύριε Πέτρο,

Θεσσαλονίκη 5/3/2005

Τι κάνετε; Τι κάνει η γυναίκα σας;
Εγώ με το σχολείο εξαιρετικά και τα πηγαίνω πολύ καλά.
Το βιβλίο το τελείωσα την περασμένη εβδομάδα. Μου
άρεσε πάρα πολύ, γιατί είχε δράση και αγωνία.
Σας το επιστρέφω και **σας** ήθελα συγχώρεση για το
κράτησα τόσο καιρό.
Αν δεν **έχετε** χρόνο να μου **στείλετε** γράμμα, **μπορείτε**
να μου **απαντήσετε** με μήνυμα ηλεκτρονικού
ταχυδρομείου στην ηλεκτρονική διεύθυνση του
μπαμπά μου: kpapad@tri.gr. Θα χαρώ πολύ να
μάθω νέα **σας**.

Με εκτίμηση
Γαλήνη

5 Να τι απάντησε ο κύριος Πέτρος στη Γαλήνη:

- Τι έστειλε ο κύριος Πέτρος; Από πού το κατάλαβες;
- Σε ποιον έστειλε αυτό το μήνυμα; Από πού το κατάλαβες;
- Πότε το έστειλε;
- Ποιες διαφορές υπάρχουν ανάμεσα σε αυτό το μήνυμα και στα γράμματα που στέλνουμε με το ταχυδρομείο;

Πήγαινε στην άσκηση 3 στη σελίδα 23 του Τετραδίου Εργασιών. Μπορείς να βοηθήσεις τη Χαρά να γράψει ένα ηλεκτρονικό μήνυμα;

Μάθε να γράφεις σωστά τη φράση με τα έντονα γράμματα από το ηλεκτρονικό μήνυμα του κυρίου Πέτρου.

6 Κοίταξε τις λέξεις με τα **έντονα γράμματα** στην επιστολή που έστειλε η Γαλήνη στον κύριο Πέτρο.

- Τι παρατηρείς;
- Πώς απευθύνει τον λόγο η Γαλήνη στον κύριο Πέτρο, στον ενικό ή στον πληθυντικό αριθμό; Γιατί;
- Μπορείς να σκεφτείς και άλλες περιπτώσεις στις οποίες μιλούμε ή γράφουμε σε κάποιον στον πληθυντικό αριθμό;

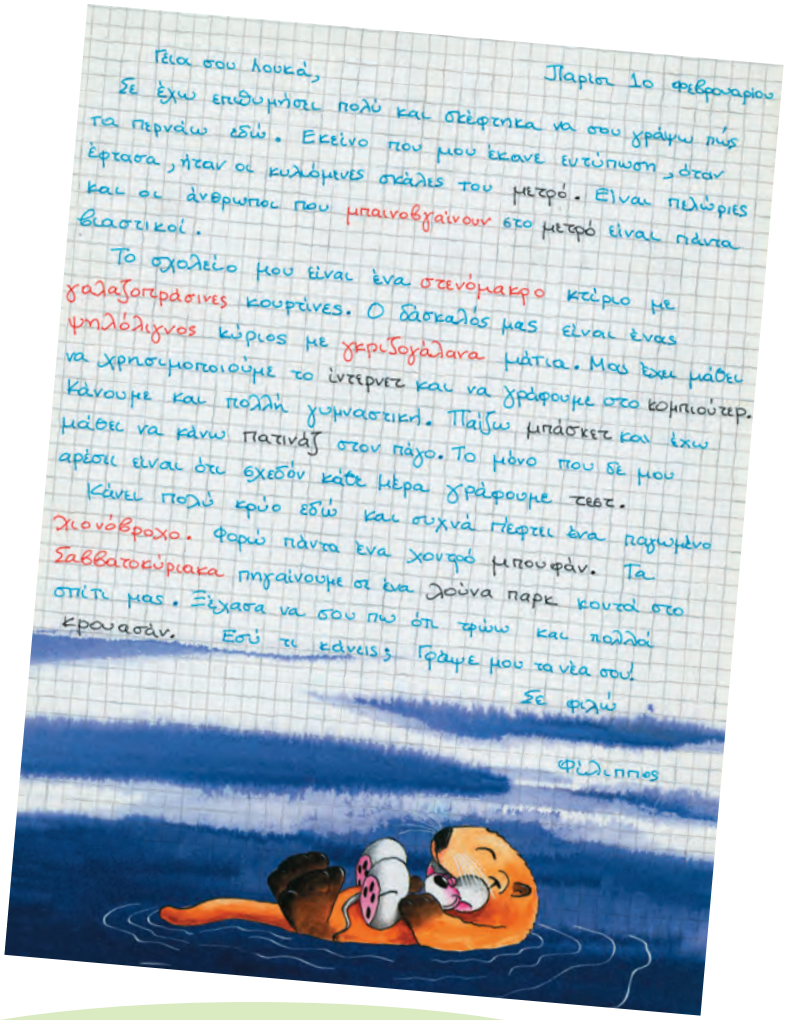
Άνοιξε το πρώτο τεύχος **του βιβλίου σου** στην ενότητα 2 και θα θυμηθείς πότε μιλούμε ή γράφουμε σε κάποιον στον πληθυντικό αριθμό.

Πήγαινε στη σελίδα 24 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 4.

7 Ο Λουκάς έλαβε το παρακάτω γράμμα από τον Φίλιππο, τον φίλο του που ζει φέτος για πρώτη φορά στη Γαλλία.

Πρόσεξε τις λέξεις με τα **μαύρα** γράμματα και **βάλε σε κύκλο** το τελευταίο γράμμα τους.
Τι παρατηρείς; Πώς θα πεις αυτές τις λέξεις στον πληθυντικό αριθμό;

Γεια σου Λουκά,

Παρίσι 10 Φεβρουαρίου

Σε έχω επιθυμήσει πολύ και σκέφτηκα να σου γράψω πώς τα περνάω εδώ. Εκείνο που μου έκανε εντύπωση, όταν έφτασα, ήταν οι κυλόμενες σκάλες του μετρό. Είναι πιλώριες και οι άνθρωποι που μπαινοβγαίνουν στο μετρό είναι πάντα βιαστικοί.

Το σχολείο μου είναι ένα στενόμακρο κτίριο με γαλαζοπράσινες κουρτίνες. Ο δάσκαλός μας είναι ένας ψηλόλιγνος κύριος με γκριζοχαλάνα μάτια. Μας έχει μάθει να χρησιμοποιούμε το ίντερνετ και να γράφουμε στο κομπιούτερ. Κάνουμε και πολλή γυμναστική. Παίζω μπάσκετ και έχω μάθει να κάνω πατινάζ στον πάγο. Το μόνο που δε μου αρέσει είναι ότι έχεδον κάθε μέρα γράφουμε τεστ.

Κάνει πολύ κρύο εδώ και συχνά πέφτει ένα παχύρρευστο χιονόβροχο. Φορώ πάντα ένα χοντρό μπουφάν. Τα Σαββατοκύριακα πηγαίνουμε σε ένα λούνα παρκ κοντά στο σπίτι μας. Ξέχασα να σου πω ότι τρώω και πολλά κρουασάν. Εσύ τι κάνεις; Γράψε μου τα νέα σου!

Σε φιλώ,

Φίλιππος

Αυτές οι λέξεις συνήθως δεν κλίνονται.
Τις έχουμε δανειστεί από άλλες γλώσσες.

Μερικές όμως από αυτές έχουν συνώνυμες λέξεις που κλίνονται: το **ίντερνετ** το λέμε και **διαδίκτυο**, το **μπάσκετ** το λέμε και **καλαθοσφαίριση**, το **κομπιούτερ** το λέμε και **ηλ**..... **υπ**..... .

Μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις:
μπουφάν, **πατινάζ**, **λούνα παρκ**, **κρουασάν**.

8 Πρόσεξε τώρα στην προηγούμενη επιστολή τις λέξεις με τα **κόκκινα** γράμματα.
Μπορείς να πεις τι σημαίνει καθεμιά;
Μπορείς να τις χωρίσεις σε δύο κομμάτια όπως στο παράδειγμα;

μπαινο**ο**βγαίνουν	=	μπαίνουν	+	βγαίνουν
στεν**ό**μακρο	=	.....	+	.....
γαλαζ**ο**πράσινες	=	.....	+	.....
ψηλ**ό**λιγνος	=	.....	+	.....
γκριζ**ο**γάλανα	=	.....	+	.....
χιον**ό**βροχο	=	.....	+	.....
Σαββατ**ο**κύριακα	=	.....	+	.....

Οι λέξεις που σχηματίζονται από δύο άλλες λέγονται **σύνθετες**.
Παρατήρησες το **ο** που μπαίνει ανάμεσα στις δύο λέξεις;
Σε τι νομίζεις ότι χρησιμεύει;

Μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις:
μπαινοβγαίνουν, ψηλόλιγνος, Σαββατοκύριακα.

Στο Τετράδιο Εργασιών, στις ασκήσεις 5 και 6 στη σελίδα 25 θα βρεις πολλές σύνθετες λέξεις και λέξεις που δανειζόμαστε από άλλες γλώσσες.

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να μιλάς για τα συναισθήματά σου.
- ✓ Ουσιαστικά, επίθετα και ρήματα, για να εκφράζεις αυτά που αισθάνεσαι.
- ✓ Να βρίσκεις τα αντίθετα συναισθήματα.
- ✓ Να κλίνεις το ρήμα **νιώθω** και άλλα ρήματα όπως αυτό.
- ✓ Να σχηματίζεις φράσεις με επίθετα που δηλώνουν «πιο πολύ».
- ✓ Να κλίνεις τα θηλυκά ουσιαστικά σε **-ου**.

Παρατήρησε τις εικόνες και πες.

- Τι νομίζεις πως νιώθουν τα παιδιά στις παραπάνω εικόνες;
- Πώς το κατάλαβες;
- Πώς νομίζεις ότι νιώθει ο Αλέξανδρος ο ποντικός;
- Από πού το κατάλαβες;
- Μπορείς να περιγράψεις την έκφραση όλων;

Εικόνες από το βιβλίο της Νούρια Ρόκα «Τα συναισθήματα», εκδ. Κέδρος, εικονογράφηση Ρόσα Μαρία Κούρτο

1 Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Το παιδί με το ακορντεόν

Ευτυχώς για όλους, ο δάσκαλος δεν άργησε να έρθει. Η καρδιά του Σέργιου χτυπούσε δυνατά.

– Συγχαρητήρια, παιδί μου, κέρδισες την υποτροφία του ωδείου μας. Θα χαρώ να σ' έχω μαθητή! είπε ο δάσκαλος φανερά συγκινημένος.

Ο ενθουσιασμός των τριών παιδιών ήταν απερίγραπτος. Ο μπαμπάς και η μαμά του Σέργιου δάκρυσαν από χαρά. Όσο για τον Σέργιο, ένιωθε σαν να πετάει στα σύννεφα!

Το παιδί με το ακορντεόν άρχισε να παίζει το τραγούδι τους, «Το τραγούδι της φιλίας», και μαζί του τραγουδούσαν οι φίλοι του, οι γονείς του, ο δάσκαλός του κι όλοι όσοι βρίσκονταν εκεί.

Ο Σέργιος με τη βοήθεια της Ελπίδας και του Άγγελου κέρδισε μια υποτροφία στη μουσική. Όμως το πιο σπουδαίο ήταν ότι όλοι μαζί κέρδισαν το βραβείο της φιλίας.

Μάρω Θεοδωράκη, «Το παιδί με το ακορντεόν», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, εικονογράφηση Μαρία Πεπονά

- Τι κέρδισε ο Σέργιος;
- Ποιοι τον βοήθησαν;
- Γιατί χτυπούσε δυνατά η καρδιά του Σέργιου;
- Γιατί ένιωσε ο Σέργιος σαν να πετά στα σύννεφα;
- Γιατί ενθουσιάστηκαν τα παιδιά;
- Οι γονείς του Σέργιου δάκρυσαν, επειδή λυπήθηκαν;
- Ποιο βραβείο κέρδισαν όλοι;

2 Διάβασε «Το τραγούδι του κλόουν».

Δεν έχεις πού να κοιμηθείς
δανείσου το παπούτσι μου.
Δεν έχεις πού να ζεσταθείς
δανείσου την καρδιά μου.

Δεν έχεις πού να πιεις νερό
ξεδίψασε στο δάκρυ μου.
Δεν έχεις πού να ονειρευτείς
δανείσου τα όνειρά μου.

Γιώργος Μαρίνος

Αντίγραψε στο τετράδιό σου την πρώτη στροφή και μάθε να τη γράφεις σωστά.

3 Στην ενότητα 12 περιέγραψες τον εαυτό σου, την εμφάνισή σου. Ας μιλήσουμε τώρα για το πώς νιώθεις. Σίγουρα άλλοτε νιώθεις **χαρά**, άλλοτε **λύπη**, άλλοτε **φόβο**, άλλοτε **θυμό**.
Σκέψου δύο πράγματα που σε κάνουν να νιώθεις τα παραπάνω συναισθήματα και γράψε τα στο τετράδιό σου.

4 Ξαναδιάβασε το κείμενο 1 και βάλε σε κύκλο τις **λέξεις** και τις **εκφράσεις** που μας δείχνουν πώς νιώθει κάποιος.
Έπειτα γράψε στο τετράδιό σου τρεις **λέξεις ή εκφράσεις** που δείχνουν **χαρά** και άλλες τρεις που δείχνουν **λύπη**.

Για να εκφράσουμε αυτά που νιώθουμε, έχουμε και ουσιαστικά και ρήματα;

Ναι, έχουμε ουσιαστικά και ρήματα, όπως επίσης πολλά επίθετα και πολλές εκφράσεις.

Πήγαινε στη σελίδα 27 του Τετραδίου Εργασιών και θα βρεις στην άσκηση 1 πολλά ρήματα, επίθετα και ουσιαστικά για τα συναισθήματα.

5 Διάβασε μια ιστορία για ένα δέντρο που ήθελε να ταξιδέψει...

Ένα δέντρο ταξιδεύει

Η δροσοσταλίδα που κρεμάστηκε σε μια βελόνα του μικρού πεύκου, για να κοιμηθεί, άκουσε το δεντράκι να κλαίει.
– Τι έχεις δεντράκι; το ρώτησε τρυφερά.
– Είδα απόψε στο όνειρό μου πως ταξίδευα. Ξύπνησα και βλέπω πως δεν έχω κάνει ούτε ένα βήμα από τη θέση μου, έκλαψε πιο δυνατά το δεντράκι.
– Τι έχει, αδελφούλα μου, το δεντράκι; ρώτησε μια δεύτερη δροσοσταλίδα, που κρεμόταν λίγο πιο πέρα.
– Το δεντράκι θέλει να ταξιδέψει, εξήγησε η πρώτη.
– Μακρινό ταξίδι;
– Δεν ξέρω, θα το ρωτήσω.
Έσκυψε η δροσοσταλίδα στο δακρυσμένο δεντράκι.
– Θέλεις να πας μακριά;
– Ναι, πολύ μακριά. Θέλω να πάω στην άκρη της γης!
– Πού είναι η άκρη της γης, φίλε;
– Να, μακριά στο αντικρινό βουνό.

Γαλάτεια Σουρέλη, «Ο αγέρας παίζει φλογέρα», εκδ. Πατάκη

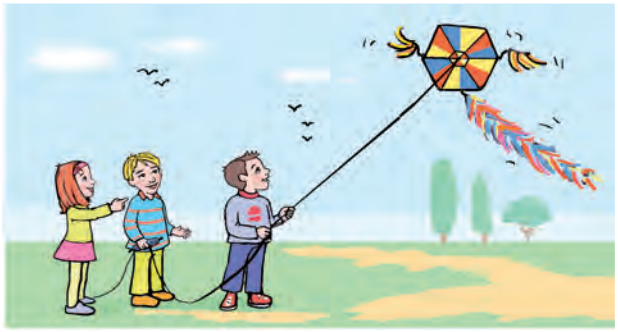
- Γιατί είναι λυπημένο το μικρό πεύκο;
- Πού θέλει να φτάσει το δεντράκι;

Μπορείς να φανταστείς τη συνέχεια της ιστορίας;
Γράψε τη στο τετράδιό σου.

Μάθε να γράφεις σωστά την πρώτη πρόταση του κειμένου.

6 Ο Λουκάς, ο Αρμπέν και η Χαρά πετούν στα σύννεφα από τη χαρά τους, γιατί είναι Καθαρά Δευτέρα και θα πετάξουν χαρταετό. Είναι βέβαια και λυπημένοι, γιατί η Γαλήνη είναι άρρωστη και δε θα έρθει μαζί τους.

Μαζί είναι καλύτερα

Ο Λουκάς, ο Αρμπέν και η Χαρά πηγαίνουν στην εξοχή, για να πετάξουν χαρταετούς. Καθένας προσπαθεί να στείλει τον δικό του πιο ψηλά από τους άλλους.

Τεντώνονται, τρέχουν, λαχανιάζουν, αμολούν την καλούμπα, μα δεν τα καταφέρνουν. Οι χαρταετοί τους χορεύουν σαν μπαλαρίνες. Όμως αντί να πάνε προς τα πάνω, κάνουν τρελές τούμπες και προσγειώνονται στο έδαφος. Κοντεύουν να σχιστούν. Αν συνεχίσουν έτσι, σε λίγο δε θα μπορούν να ξαναπετάξουν. Τα παιδιά **νιώθουν** απογοήτευση.

– Παιδιά, ας προσπαθήσουμε όλοι μαζί με έναν χαρταετό! προτείνει η Χαρά.

Η ιδέα τούς αρέσει. Διαλέγουν τον αετό του Αρμπέν, που έχει τα λιγότερα τραύματα. Του δένουν την ουρά του αετού της Χαράς, γιατί είναι πιο μακριά από τις άλλες, και βάζουν την καλούμπα του Λουκά, που δεν έχει κόμπους.

Ο Λουκάς κρατά ψηλά με τα δυο του χέρια τον χαρταετό κόντρα στον άνεμο και **νιώθει** υπερήφανος, ο Αρμπέν κρατά την ουρά, για να μην μπλεχτεί, και η Χαρά ξετυλίγει συνεχώς την καλούμπα. Όλα γίνονται

με προσοχή και με τάξη. Τα τρία παιδιά συνεργάζονται και ο χαρταετός τους αρχίζει ν' ανεβαίνει... ν' ανεβαίνει... να πετά σαν αληθινό πουλί στον αέρα! Όλο και πιο πολύ κερδίζει ύψος, θαρρείς και πάει να συναντήσει τα σύννεφα. Τα παιδιά τον καμαρώνουν με ενθουσιασμό και υπερηφάνεια.

Γράφουν σ' ένα χαρτάκι τα τέσσερα ονόματα μαζί και στέλνουν με την καλούμπα «τηλεγράφημα» νίκης στον ουρανό. Ο ήλιος τούς χαμογελά, ζεσταίνοντας με τις ακτίνες του τη φιλία τους.

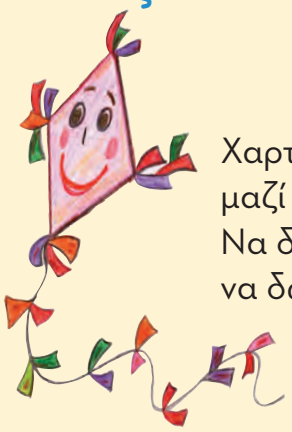

- Τι κατάφεραν οι τρεις φίλοι; Πώς;
- Γιατί άραγε έγραψαν τέσσερα ονόματα, αφού ήταν τρεις;

7 Διάβασε το ποίημα που έμαθε η Γαλήνη από τη γιαγιά της.

Ο χαρταετός

Ψηλά πετά και μου γελά
κι εκεί στα σύννεφα γελά.
Γερά το σπάγκο του κρατώ.
Αχ! πώς ν' ακούσει ό,τι του πω;

Χαρταετέ, θέλω κι εγώ
μαζί μ' εσένα ν' ανεβώ.
Να δω κορφές, καμπαναριά,
να δω τ' αρνάκια στην πλαγιά.

Βασίλης Χαρωνίτης

Αντίγραψε στο τετράδιό σου την πρώτη στροφή και μάθε να τη γράφεις σωστά.

Αναζήτησε πληροφορίες
για την ιστορία των χαρταετών.

Πήγαινε στις σελίδες 28, 29 και 30 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 2, 3, 4, 5 και 6.

8 Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

ΤΟ ΡΗΜΑ **ΝΙΩΘΩ**			
Εγώ	νιώθω	**Εμείς**	.....
Εσύ	.....	**Εσείς**	νιώθετε
Αυτός **Αυτή** **Αυτό**	.....	**Αυτοί** **Αυτές** **Αυτά**	.....

Μάθε να γράφεις σωστά το ρήμα νιώθω.

Γράψε τώρα στις γραμμές από κάτω και άλλα ρήματα που κλίνονται όπως το ρήμα **νιώθω**.

.....

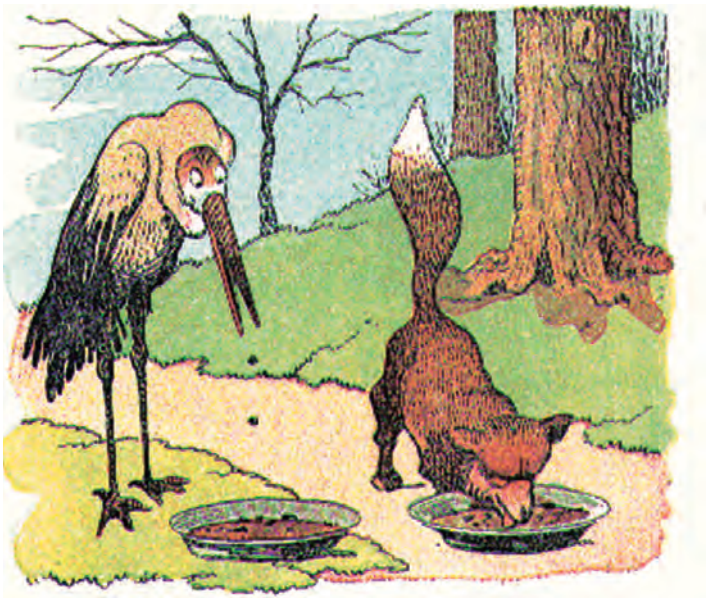
.....

.....

9 Διάβασε τον παρακάτω μύθο του Αισώπου και συμπλήρωσε τον πίνακα που ακολουθεί. Θα σε βοηθήσουν οι λέξεις του κειμένου με τα έντονα γράμματα.

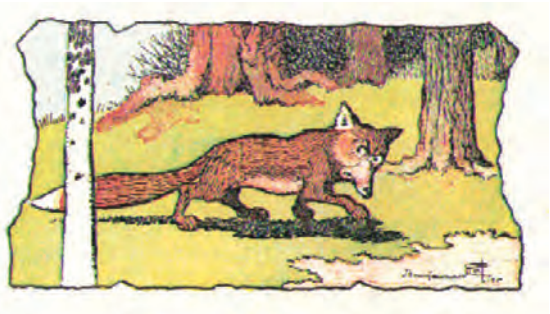
Η αλεπού κι ο λέλεκας

Το λελέκι προσκλήθηκε μια μέρα σε δείπνο από την **αλεπού**.
Ενθουσιάστηκε με την πρόσκληση και πήγε στη φωλιά της **αλεπούς** χαρούμενο και πεινασμένο. Φτάνοντας όμως εκεί, διαπίστωσε πως η **αλεπού** είχε μαγειρέψει σούπα αραιή και την είχε σερβίρει σε πιάτα τόσο ρηχά, που το ράμφος του δεν κατάφερνε ούτε μια γουλιά να ρουφήξει. Αναγκάστηκε να παρακολουθεί την οικοδέσποινα να τρώει του καλού καιρού κι όταν πια τελείωσε το φαγητό της, την αποχαιρέτησε κι έφυγε πάντα πεινασμένο.
Την επόμενη μέρα ήρθε η σειρά του λέλεκα να προσκαλέσει την **αλεπού**

σε δείπνο. Η **αλεπού** ευχαριστήθηκε με την πρόσκληση, σαν έφτασε όμως, είδε πως το λελέκι είχε μαγειρέψει σούπα πηχτή και την είχε σερβίρει σε ψηλά βάζα. Έχωνε το ράμφος του βαθιά και απολάμβανε το φαγητό του, ενώ η **αλεπού**, ανίκανη να χώσει τη μουσούδα της στο βάζο, αναγκάστηκε να παρακολουθεί νηστική. Όταν τελείωσε το λελέκι, της είπε χαμογελαστά: «Το παράδειγμά σου ακολουθώ, τίποτε παραπάνω».

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Ονομαστική	η	.....	οι	αλεπούδες
Γενική	της	.....	των	.....
Αιτιατική	την	.....	τις	.....
Κλητική	–	αλεπού	–	.....

Μάθε να γράφεις σωστά την υπογραμμισμένη φράση του κειμένου.

Πήγαινε στη σελίδα 30 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 7.

- Πώς ένιωσε το λελέκι, όταν η αλεπού τού σέρβιρε τη σούπα σε ρηχό πιάτο;
- Τι σκέφτηκε να κάνει το λελέκι; Γιατί;
- Πώς ένιωσε η αλεπού, όταν το λελέκι σέρβιρε τη σούπα σε ψηλά βάζα;
- Τι νομίζεις ότι ένιωσε το λελέκι, όταν είπε στην αλεπού: «Το παράδειγμά σου ακολουθώ, τίποτε παραπάνω»;

Γράψε τα αντίθετα. Όμως πρόσεξε. Το αντίθετο πρέπει να είναι ρήμα ή επίθετο, όπως η λέξη που δίνεται.

Ενθουσιάζομαι .....

Χαρούμενος .....

Ευχαριστιέμαι .....

Χαμογελαστός .....

αγάλλομαι (εν. 12): χαίρομαι πολύ.

αγρυπνώ (εν. 11): μένω άυπνος, δεν κοιμάμαι.

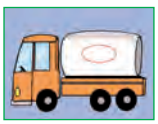
αρμονικά (εν. 15): δίχως διαφωνίες ή φασαρίες, αγαπημένα.

άσφαλτος, η (εν. 10): δρόμος στρωμένος με πίσσα.

αφουγκράζομαι (εν. 10): ακούω με προσοχή.

βυτιοφόρο, το (εν. 9): φορτηγό που μεταφέρει υγρά, όπως πετρέλαιο, νερό κτλ.

γραμματικός, ο (εν. 12): αυτός που ξέρει γράμματα, ο μορφωμένος.

δείπνο, το (εν. 16): το βραδινό φαγητό.

δροσοσταλίδα, η (εν. 16): σταγόνα δροσιάς ή βροχής πάνω στα φύλλα.

εντύπωση, η (εν. 9): κάτι που σου έμεινε στο μυαλό.

–

–

–

–

καλαμάρι, το (εν. 12): μελανοδοχείο, μικρό βάζο όπου έβαζαν μελάνη για τους κοντυλοφόρους, με τους οποίους έγραφαν στα παλιά χρόνια.

καλοκάγαθος, -η -ο (εν. 12): γεμάτος καλοσύνη.

καλούμπα (ή **καλούμα**), η (εν. 16): ο σπάγκος του χαρταετού που είναι τυλιγμένος σε ένα κομμάτι ξύλου.

κτίσις, η (εν. 12): η πλάση.

–

μουσταλευριά, η (εν. 13): γλύκισμα σαν κρέμα που γίνεται από χυμό σταφυλιών (μούστο) και αλεύρι.

–

–

–

πνευματικός, -ή -ό (εν. 11): που αναφέρεται στο πνεύμα, στο μυαλό.

πραγματοποιώ (εν. 10): κάνω κάτι πραγματικότητα.

προσκέφαλο, το (εν. 12): το μαξιλάρι πάνω στο οποίο ακουμπούμε το κεφάλι μας, όταν κοιμόμαστε.

–

–

ταξιθέτρια, η (εν. 10): υπάλληλος που οδηγεί τους θεατές στις θέσεις τους στο θέατρο, στο σινεμά ή σε άλλο θέαμα.

υποτροφία, η (εν. 16): χρήματα που δίνει το κράτος ή ένας οργανισμός, για να σπουδάσει κάποιος.

φαγώνομαι (εν. 15): μαλώνω, καβγαδίζω με κάποιον.

φουντωτός, -ή -ό (εν. 9): φουντωτή ουρά ή φουντωτά μαλλιά = με στρογγυλεμένο σχήμα και πολλές τρίχες, φουντωτό δέντρο = με πολλά φύλλα.

φυσαλίδα, η (εν. 13): φούσκα αέρα μέσα σε κάποιο υγρό, μπουρμπουλήθρα.

χνάρι, το (εν. 11): πατημασιά.

–

–

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός Βιβλίου: 0-10-0032

ISBN Set 978-960-06-2485-4
Τ.Β΄ 978-960-06-2487-8

ΙΤΥΕ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"
ινστιτούτο τεχνολογίας υπολογιστών & εκδόσεων

(01) 000000 0 10 0032 0